

VLYSSIS
ALDROVANDI
PATRICII BONO-
NIENSIS
DE
QVADRVPEDIBVS
SOLIDIPEDIBVS

Volumen Integrum.

JOANNES CORNELIVS
VTERVERIVS

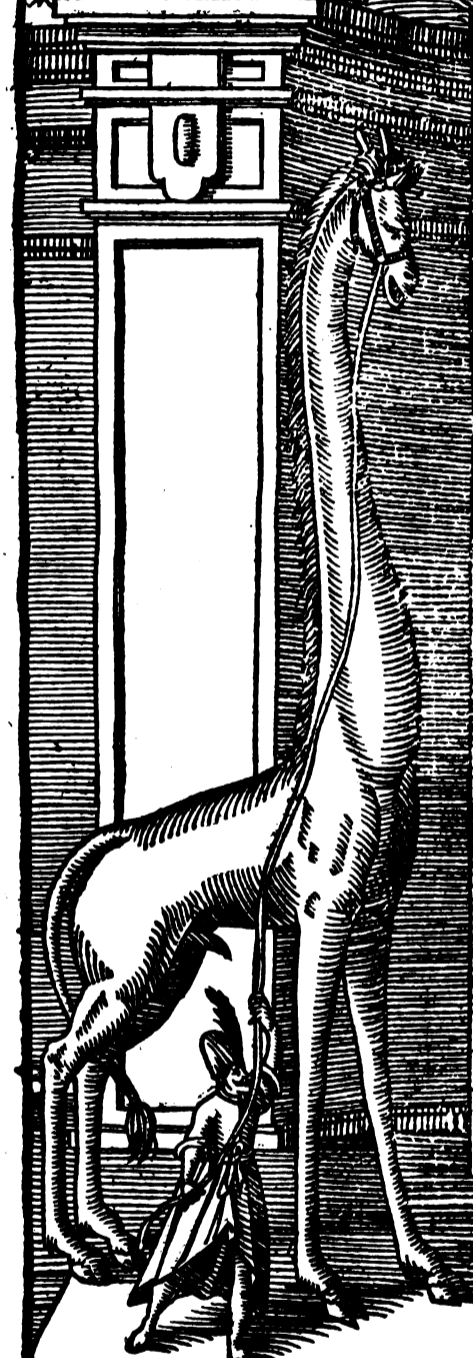
*In Gymnasio Bononiensi Simplicium medicamento-
rum Professor collegit, & re-
censuit.*

HIERON. TAMBVRINVS
in lucem edidit.

Cum Indice copiosissimo.

◀S)O(S▶

Cum Gratia & Privilegio S. Cæs. Maj.

FRANCOFVRTI,
Typis Ioan. Hoferi, impensis Ioannis
Treudeli, Anno 1623.

Hanc eandem sterilitatem faciendi vim Burdoni siue hino inesse voluit, quia hic scilicet similiter bigener est & st. rilis. Burdonis testiculum supra sterilem arborem combustum & extinctum de lotio spadonis Sextus alligatum pelli mulæ & post menstrua brachio suspensum conceptum impedire asserit: quæ tamen locum aliter citat Aggregator his verbis: Tamarisci (quæ arbor sterilis est) carbones extincti in vrina cameli, in pellicula mulæ brachio alligentur mulieris, ne concipiat. Sed prior lectio tamen astipulantur barbari quidam recentiores, ut ait Gesnerus, Æsculapii (hunc enim fere pro Sexto citant) hæc verba adferentes, *Auricula mula & burdonis testiculi si gestentur à muliere, non concipiet.* Est tamen in mulis quod ad concipiendum facit, imo ad conceptum violentum. Cogunt (inquit Plinius) concipere inuitas jeta ex cauda mula, si iunctis euellantur inter se colligata in coitu. Nunc cæteras facultates recenscamus. Aiunt mulorum pellic & similibus cinerem locis igne adustis apponi, & vlcera calefacere, cum non sint apostemata: vtilem etiam esse attritis calceorum iniuria pedibus & coxis, itemque fistulis, vt quidam ex Auicenna citant. Vngularum muli vel mulæ cinis teste Plinio, ex oleo myrtino alopecias replet. Marcellus vero istiusmodi cinerem & oleum myrtinum, cum aceto & cum pice liquida mixta & imposta, etiam fluentes capillos continere scribit. Sextus pro vngulis muli aut mulæ ad idem remedium, ponit iecur Burdonis: Burdonis iecur (inquit) combultum cum oleo myrtino mixtum & illitum capiti, capillos fluentes continet & facit crescere, maxime si conorum cupressi cinis admisceatur, vt Matthioli addit. Marcellus ait mulinæ vngulæ exustæ cinerem salubriter inspergi vitis veteriorum, atqui Plinius fornicationes & verrucas excipit, arrietis pulmonis inaffati sanie curandas. Stercus mulinum cum oxymelle lienis potui datum, dolores efficaciter tollit, vt Marcellus scribit. Hippocrates vero sterces hoc combustum, tuumque ac cribratum, vino dilutum bibere iubet, si mulieri fluxus ex vtero oboriatur. Medicamentum ex vrina muli pedagræ vtile, describitur apud Æginetam his verbis: *Vrina muli sextarii quatuor, argenti spuma libra dua, olei veteris mystrum, trita diu omnia, vt strigenti spissitudo fiat, incoquito domæ digitos non inquinent.* Plinius vrinam cum suo luro illitam, clauso pedum sanare tradit: & alias ait: *Lichenem mula potum in oxymelle cyathis tribus, comitialibus morbis vtilis tradunt.* Marcellus vero, cum dixisset, muli impetigines in vtroque crure super genua nasci, & veluti cutis aridæ modo in hætere: iuber eas incendi, & stranguriosum diuaticatum de super poni, ita vt defumigationem illam expansis vestibus tegat, ne qua odor & fumus emanet, itaque efficacissime incommodi ex vitio cariturum pollicetur. Ad suspuriosos remedium salutare ex eodem: *Spumam de oro mula collige, & in calicem misto, atque ex aqua calida siue viro siue femina qua hanc molestiam patitur, continuo da bibendam: homo statim sanabitur, sed mula morietur.*

Vt mulier concipiat etiam inuita, Cineris corij vis.

Vngularum.

Iecoris burdonis vis.

Stercoris vis.

Lib. 2. de mus. mul. Vrina. Lib. 7.

Lichenis vis.

Spuma oris.

A tum confirmantur ad consentendum iter, eos quidem vt sequi oportum sit, eorum vero cursum transcurrere nulli concedatur. *Poj: ca Amorem erga arietem quam femina pepererunt, patres circum pullos à partu re- fecerunt. cientes: vnum a custodia versantur, eorumque commotationes loci India desertissimæ sunt. Cam à venatoribus Indis inuaduntur, pullos suos adhuc atato infirmos à tergo suo pascentes habent, atque pro vis pugnant: contra equites audem venire, eosque ferire. Tanto jam hi robore existunt, vt nihil eis obsistere queat, quin statim & concidat, & perdatur, equorumque in cursu latera discurrunt, at iucrant, ac viscera dirumpunt, ex quo fit, vt ad eos equi appropinquare valde metuant, appropinquatio enim capitalis vtriusque, multam miserabiliter infert. Ex eo namque, confictu, non equi modo, sed & asini perant: pergauius calibus pugnant: eorum morsus catenus acerbiores sunt, vt quicquid comprehendunt, funditus diripiunt: ex his vero qui sunt confirmati: state incomprehensibiles sunt. Carnes eorum quod amarissima sunt, haudquaquam esculenta. Hæc Lib. 15. c. 15*

B itaque Ælianus, qui & alias regis Indorum certamina recensens, inter alia hos quoque conutos asinos inuicem pugnantem: quæ omnia, breuius tamen repetit Philes, atque Indorum regem excreatere de huius animalis cornu confecto bibere, splendidum eum vocans, & cubitalem esse dicens, potionem autem eam contra morbum sacrum, id est, comitiam conferre. Ad hæc feram ipsam inter solipedes solam & talum & hinc vterque habere, vt perperam Volaterranus transulerit, hanc feram carere felle, & potionem ex hoc poculo ad ignem sacrum conferre. Habes hic candide Lector feram corpore auri- busque, asininis, binis armatam cornibus, quorum alterum, vt pictura ipsa ostendit, è natium, alterum è regione oculorum erit. Communicauit iconem doctissimus, pariter atque ex c. l. lentissimus Resp. Norimbergensis Archiepiscopus Joachimus Camerarius syluestris asini nomine. Cum vero solipeda non fuisse pedes in digitos fundatur, asinus syluestris Indicus esse non potest, quamobrem querendum Scythie uale fuerit, vel Africa connotata: Indicus vnicornis est, non bicornis, vt testatur ipse Aristoteles his verbis: *Asinus Indicus bicornis, corniger nam est, sed singulare cornu gerit, & solus in solipedum genere talum possidet.* Idem testatur Plinius: *Cornigera (inquit) fere bisulca: solida vngula & bigorne nullum: vni corne asinus tantum Indicus, vnicorne bisulcum oryx. Talos à inuicem solipedum habet. Et vultus: Cornua solipedum nulli ex cetero asino Indico, vno armatus est cornu.* Recentiores quidam obscuro, onagræ siue asinum syluestrem Indicum, magnam & crudelem feram esse scribunt, cornu vnicò, duro, acuto & longo: robur ei esse tantum, vt ingenia de rupibus saxa euellat, idque tantum vim suam experiundi gratia. Philostratus autem eadem fere etiam quæ Ælianus & Philes scribit in vita Apollonii: sed quod de viribus dicitur, Apollonium refellere. *Asinos syluestres (inquit) in vrina Hyphasidi India stans plaudibus multos capi dicunt: esse autem huiusmodi feris in fronte cornu, quo saurorum vno genere pugnant: & Indos ex illis cornibus pocula conficere: afferuntque nullis morbis illo die affici, qui ex huiusmodi poculo potarint: neque si vulnerati sint dolore, & per ignem etiam incolumes transire, neque ullis venenis laedi quacumque nocendi gratia in potum dantur. Accirco regi esse eandem pocula, nec alij quam regi eiusmodi fere venationem permitti. Apollonium itaque feram affecisse eiusque naturam cum admiratione considerasse ferunt. Interroganti autem Damido, an sermo- ni, qui de poculo iam dicto ferebatur, fidem adhiberet: Adhibeo (inquit) si huius regionis regem immortalis esse intellexero. Qui enim mihi aut alteri cupiam poculum ita salubre dare potest, nonne verisimile est & ipsum quotidie illo vti, & ex eo cornu frequenter vel ad crapulam vsque bibere? nemo enim vno calumniabitur eum, qui talis poculo etiam inebrietur. Hæc ille. Celebrabatur modo & alta fere in eadem India, quæ singulari quadam prærogatiua monoceros siue vnicornis ab vnicò cornu, quod in fronte perhibetur gestare, nominatur, quæ nunquid etiam detur, nunquid cum hoc Indico asino vnicorni sit eadem, mox in sequenti capite patebit.*

Fortitudo.

Lib. 15. c. 15

Asini cornu figura fere.

Lib. 3. part. 2.

Lib. 3;

Apollonij dictum de cornu asini Indici.

DE ASINIS Cornutis.

CAP. V.

Lib. 4. **Asini cornuti Africani.** **Scythici.** **Lib. 10. c. 40.** **Cornu asini Indici facultates.**

TRibus in locis cornutos asinos celebrari reperio, in India, Scythia, & Africa: ceterum dentur, & si dentur, specie- ne differant, non habeo, quod dicam Africanoium meminit Herodorus, *Apud Afros (inquit) qui Arasores cognominantur, asini cornuti reperiuntur.* De Scythia vero sic Ælianus: *In Scythia asini cornibus praditi nascuntur, quorum cornua Arcadia summi- ni Stygia aquam continent, qua transmittit vasa omnia, etiam si sint ex ferro. Hæc cornua à Sopatro apportata fuisse aiunt Ale- andro Macedoni, & illum admittit: sum misisse Delphos, vt dedicaren- tur Pythia, additis his carminibus:*

Hoc tibi Alexander Macedo mirabile cornu Dedicat ô Paan ex asino Scythico.

Lib. 4. c. 52. **Asini Indici cornuti.**

Idem & Indicos describit his verbis: *Syluestres asinos equis magnitudine non inferiores apud Indos nasci accepi, eosque reliquo corpore albos, capite vero purpureo, oculisque nigris (caeruleis vitit Volaterranus) esse, cornuque in fronte gerere vnicum (Volaterranus addit scilicet cubitale) cuius superius puniceum, inferius autem album, medium vero nigrum sit: atque non omnes quidem Indos, sed potentes, cum tanquam armillis quibusdam brachia, sic cornua auro, curtis spatij ornarunt, ex his ipsis bibere solere. Ex hoc cornu bibentem ab insanabilibus morbis tutum fieri, neque eum ipsum conuulsionibus corripi, neque sacro morbo tentari, neque venenis ullis ferunt. Quin etiam si quid prius pestilens biberit, tum id euomere, tumque ad sanitatem redire. Cum autem ceteri asini, quibuscumque in terris sint, tam domestici, quam syluestres, tum solipeda animalia, talos non habeant, asinos Indicos cornigeros Cæ- sias, inquit, talis primam, usque nigris praditos esse. Deinde si quis eos confregerit, interiora quoque nigra deprehensurum esse: neque modo corporis velocitate longe multumque ceteros asinos superare, sed velocitate eadem equis & elephantis præstare. Cum autem in viâ se dederunt, tardius primo ingrediuntur, deinde paulatim san-*

DE MONOCEROTE siue Vnicorni proprie dicto.

CAP. VI.

AN de vera monoceros siue vnicornis, nonnulli am- bigunt, nonnulli plane negant, nonnulli omnino affir- mant. Ego singularum sententias lectoribus fideliter recita- bo, vnicuique suum relicturus iudicium. Thomas Iordanus itaque de Phænomenis pestis tractatu tertio cum dixisset de lapide Bezoar: secundum locum (inquit) cornu monocerotis sibi vendicauit, cuius prope diuinæ recententur operationes. Reges Indorum ex his cornibus crateres sibi conficiebant, as- ferentes illo die, quo quis ex illo poculo hauserit, immunem à morbis, vulneribus, flamma & toxicis fore. Hinc Angelus Bar- gous in Cynægetico:

Opinionis de vnicor- ni varietas. Thoma Ior- dani opinio

---vnoq

--- unaq; in fronte superbi
 Cornu quod reges Indorum proximus auris
 Orbibus includunt, & vna liquentia potant.
 Ac tum nec morbos tui sentire feruntur,
 Nec qua intermenia occulta habere venena.

*Descriptio
 ex Carda-
 no.*

*Cardani
 error.*

*Fabula mo-
 noceros
 diluio vni-
 uersali
 periisse.
 Dubium
 an exes
 Monoceros.
 Cornu Sã-
 dionysia-
 num.*

*Venerorum
 cornu.
 Cornu Ro-
 man. Pont.*

*Ossa bala-
 narum pro
 cornib; Mo-
 noceros
 supponun-
 tur. Ebur
 fossile.*

*Experimẽ-
 tu de vera
 virtute mo-
 noceros.*

Reperiri autem circa Placidem fluvium apud Colchos (in vicinis Hyphasidi fluvio paludibus), vnum cornu gestans asinos & ferocissime cum elephantis depugnans auctor est Philostratus in vita Apollonii Thyane. Cardanus sic describit, esse animal rarum, equi magnitudine, pilo mustele similimo, capite cervino, in equo cornu crevit vnicum, cubitorum trium longitudine, media in fronte atque rectum, in imo autem amplum, tenens in aciem collum illi breue, iuba rarissima, & in altera tantum partem tendens, crura veluti capreolo, tenuia; posteriorum tenuior pars multo pilo villosa, vngula bifida. In vniuersum si quis aduertat, cerui nasorum non est ab similibus, præter cornu illud, ferim valde est. nascitur in Æthiopia inter solitudines, squalentemque terram atque inter serpentes, mirumque in modum cornu eius venenis aduersari creditur. Garzias ab Orto Protegis Indiae medicus ait inter promontoria bonæ spei & Capo de Currentes visum animal terrestre quod etiam mari delectaretur, caput & iuba equi haberet, cornu præditum duos palmos oblongo, mobili, quod modo in sinistrum & dextrum obuerteret, modo assoleret & demitteret. Id animal cum Elephante ferociter præliari, eiusque cornu aduersus venena laudari. Ludouicus Varmanus duos Sultano ex Æthiopia missos Mecha ad Mahumetis sepulchrum se vidisse ait cancellis obseptos, minime feroces, forte longo iam carcere domitos. Idem Aga orator Solymanii apud Maximilianum Imper. Marcus Scherer ante ab usatam religionem Christianam dictus, populazis mens Viennæ frequentati primatiorum virorum corona, ausus est proloqui, se in Arabia deserta, vidisse gregatim obuersantes vt armata, monoceros. Vix tamen reperitur, qui tæpe venente, tota orbis superficie adamussimam cognita, se vidisse affirmare ausit. Diluio vniuersali animalia periisse, quæ terra erui ossa fabulantur plerumque, cum maiori ex parte terræ visceribus recondita exhumari cernant. Philosophus asserit naturam non deficere in speciebus. Quotquot olim creatæ sunt à protoplasto, totidem ad finem sæculi duraturas persuasissimum esse debet, licet in diuina numero plura, paucioraue iterum comperiantur, quæ tamen minime funditus intereant, adeo vt ne vestigia extant. Adde differentissimas corporum figuras, quæ non leuem ansam dubitandi pariunt. Ad Dionysii fauam prope Lutetiam integrum extat eximie proceritatis, magni que dem ponderis, ampliore base in eorum progrediens, ambitum striatum sub ara quadam abscondita fornice, aqua extrema sui parte immeritum: Cryptam subeuncibus potanda datur aqua; ea hausta subito in copiosum sudorem exolunatur, persuaasione adiecta, virtutem suæ dicitur aquæ, à cornu monocerotis communicatam esse, quæ etiam venena propulsare dicitur, cum ratione naturali omnibus è calidioris aere algidum intrantibus, appulsiu repentino, ceu antiperistaltici quadam, humore ad æstima propulso, sudor erumpat, quod iter ficientibus æstiuis ardoribus familiaris est, cum sitibandi ad fontes aut rivulos potui indulgeat; tum liquor frigidus ventriculo neruoso, totique corpori æstiuanti occurrens, è veltigio humorem per carnes & cutis meatus extorsum protradit, vt nihil beneficium à monocerotis cornu aquæ collatum merito dici possit. Solemnibus Venerorum feriis Sanmarciano delubro quæ publice spectanda proponuntur, & magnitudine & figura his tam dissimilia, vt nationis habere profus dixeris. Eboris instar splendens, læue, in Gazis Pontificum summorum Romæ solus vidi & contraxi, purpurea crumena obductum, cuius (vix duum palmum erat) exilitatem ad risum ferme miratus, responsum accepi, crebro vsu ita imminutam, neque de scabritie aliorum quæ videram, referri quid potuit. Kerezzenio Baroni ad Niclespurgum brachii mei crassitie ingentis molis erat os è Pannonum (quemadmodum is referebat) regis Matthei gloriosissimi thesauris asseruatum, quod comparatione cum superioribus facta, ausus fui, & ipso vehementer indignante balnearum potius esse os quam monocerotis cornu, dicere. Fucus fit facile, cum in littora eiecti cetacei pisces, salo arenas propellente, sæpe obruantur, post multa demum sæcula, cariota, seu teredine erosa, rursus ex imis terræ visceribus, cornu falsa simulachra referentia, eruantur persuaas spectatoribus credulis, diluio submersa animalia ossibus supersticibus, nulla viribus derogata facultate, in medicum vsu trahi posse. Fidem facit & ebur fossile; & mumia vulgaris. Addam & hoc. Venetiis commilitonum mei ludæum negociatorem apud fabrum argentarium forte conueneram. Hic ostenso monocerotis cornu hoc experimentum vtrum comprobauit. In mensa coru circulum delineauit, scorpionum prius, postmodum araneum iniecit, qui nunquam transilire potuerunt ambitum cornu circumscriptum: deinde palmi altitudine quouis reptantes bestias, ymbra ne aut vi emanante, intra quadrantis horæ spatium ambas necauit. Aberam tum ipse, spectaculi visu gratissimi ignarus, neque sæpius questum reperire licuit recutitum Apellam, popularis tamen meus à meo discessu iconem à pictore præstantissimo depingi cura-

Auit, Albertoque Laskio Satrape Polono ablegauit, vt regi Sarmatarum Sigismundo II. ex imagine innotesceret, si forte eius sibi comparandi, quod permagno æstimabatur, desiderium infligeret. Sunt qui genuinum ab adulterino discernant, sola in liquorem quemcumque iniectione, videlicet, si is humor statim feruescens, quasi bullas produxerit, quod omnibus in calcem aut cinerem, redactis corporibus ob impetum proprium esse confuevit. Alii gallo arsenicum exhibent, cani vel columbæ, à cuius oblatione statim propinant monocerotis puluerem, quo ex anima restitui asseuerant. Figuram itaque tam animalis quam cornu, huius magnitudinem, substantiam, læuorem vel scabritiem cum pondere si spectes, dubius animi eris & suspensus: exploratio si virium instituat & ea quam fallax & coniecturalis? Quæ me eo deducunt, vt vel partem vel nihil de eo animali sentiam, tanta præsertim imposturarum fertilitate. Subscribo sententiam præceptoris Rondeletii, qui libro de dosibus medicamentorum, inquit. Rasura vnicornis, quia carius emittit, minore pondere datur, vt alia medicamenta pretiosa, quamquam eius vis, neque maior, neque certior sit, ea quo est eboris, aut cornu cerui. Dignitibus quibus nihil pretiosum esse potest præscribatur, in opibus substituen-do non semper cerui cornua, verum etiam ossa equina aut canum, sæpe etiam myrabolatorum ossa. Liberum est tamen per me cuique quod velit sancire. Equidem in variolis & morbilis infantium cum ab Imper. Maximiliano multi scobem vnicornis intempestiue, & impoptune sæpe flagitarent, scio exhibitam rasuram cornu ceruini, eodem & certiore fortassis successu, de cuius viribus inferius, plura afferentur. Vfus est per se drachmæ, aut semissis pondere in vino aut aqua cordiali, raro eam excedimus dosi, vel ob præteritum, aut quia vix tantum ei fidere iubemur, vt cæteris aspernatis huic soli miraculosa vim tribuamus. Alexicacis permixtum granorum pondere quoque metimur, præsertim si vna vice velimus propinare, vt superius positis exemplis, propositum fuit. Hucusque Iordanus. Fallopius quoque non recte constare tradit, quid reuera sit vnicornu, quamuis Ludouicus Romanus ipsum descripserit: se quidem genuina vidisse cornua in thesauro S. Marci, prætereaque cum esset in Gallia aliud in Ecclesia D. Dionysij, sed quod vel dentis, vel ossis quam cornu naturam referret. Vidisse & certum apud D. de Brisach, qui id maximi faciebat. An vero faciat ad venena se ignorare. Laur. Iouentus in lib. de peste antiquioribus medicis celebratum huius cornu facultatem fuisse negat; recentiores vero maxime cardiacon esse testari, & quibuscumque venenis resistere, cæterum eius vice pauperiorem frui posse cornu ceruini, quia ei viribus parum cedit. Sed & Antonius Ludouicus medicus Vlyssoponensis in libro de Empyricis & miscellaneis quibusdam à principio, quod à nullo antiquorum (quibus solis reverentiam deferendam rerum), vis illa aduersus venena sit relata, quamuis à multis affirmetur, sub dubio relinquit. Ioannes Goropius Becanus reginæ Vngariæ archiater, cum dixisset de gyphis, temerariumque esse iudicare in rerum natura non esse, quod ætas nostra non vidit: Monoceros (inquit) veterum scriptis iactatur, & cornu quod eius esse fertur, pretio venditur ingenti, quale nunc Antuerpiæ ultra septem pedes longum, venale prostat tam integrum vt ne illa quidem pars desit, qua fronti fuit infixæ, citra tamen spongiosam coronam, qua ad duos palmos & eo amplius cinctum fuisse videtur: dubitatur tamen, an fera istiusmodi inueniatur, qualem pictores nobis ostendunt. Illud equidem ex hoc, cuius mentionem facio, cornu didici, perperam ab eis cornu fronti adfigi. Nam cuiuscumque animalis cornu est, hoc saltem ceruo, sic capiti fuisse infixum, vt radix inferius, summitas in altum spectaret, secundum frontem dorsum versus non nihil tota longitudine declinante: ita vt si currendum esset, capite arrecto dorso incumbere, vt in ceruis videmus: contra si pugnandum, caput ad pedes priores esset inclinandum, perinde vt in omnibus fere cornuperis natura comparauit. De hoc sententiam à mercatoribus rogatus, respondi tale esse, quale pro monocerotis cornu apud principes haberetur; verum displicere, quod Ælianus nigrum colorem tribuerit, cum huius subalbidus esset, atque illud præterea quod Ctesias Artaxerxis medicus asinos suos feros ita descripserit, vt cornu dederit cubitale duntaxat, & illud superne puniceum & valde rubrum, cæteroqui in medio nigrum, quæ nota hæc nostro minime quadrat. Suspiciatur aliquando sum cornu hoc piscis alicuius esse, quod in eo genere admiranda plerumque reperiuntur; & hoc cornu quod Antuerpiæ est, ex Islandia sit allatum. Verum rursus in mentem venit, hanc insulam non longe abesse ab illis locis, quæ ad Hyperboreos spectant, in quibus ferarum plurimum esse ob hominum solitudinem, non est absurdum suspicari. Est enim Islandia insula Ifsedonum nomen habens ab Is id est, glacie, & Lant quod significat regionem. Ex hac tria mea ætate, allata memini, quorum maximè modo indicavi. Incertum tamen est, an post glaciæ hoc mare, ad quod insula hæc iacet, continens sit ad Polum vsque ac deinde ad Aquilonem, an vero Gronlandia, id est viridis regio putryri copia maioribus nostris nobilis, mari ab Arimatpis secludatur. Ioannes Aemilianus Ferraricus in naturali de ruminantibus historia, enumeratis & descriptis vnicornibus, quorquot apud auctores extat

*Probatio
 vulgaris
 cornu mo-
 noceros.*

*Rondeletij
 sententia.*

*Vfus cornu
 monocero-
 tu.*

*Pondus quo
 exhibetur.*

*Fallopij se-
 tentia.
 De comp.
 med. c. 51.
 Iuberti op-
 mio.
 Cap. 18.
 Antonij
 Ludouici.
 Lib. 9. de
 Venetic. &
 Hyperbor.
 Goropii o-
 mio.*

*Monocero-
 tem male à
 pictoribus
 pingi.*

*De vnicor-
 nu Antuer-
 piens opinio
 Goropij.
 Islandia
 qualis in-
 sula.*

*Ioannis Aemilianus
 Ferraricus
 opinio.*

existat mentio: Cum ergo (inquit) tot tantaque sint unicornium genera, quodnam sit illud tam celebre Alexipharmacum, tam salutare alexiterium, ac mirabile antidotum, quodum fatis inter scriptores constat. Siquidem nonnulli suspicantur esse monocerotis cornu ab Aeliano, Solino, Plinioque descripti: non defuerunt, qui illud esse asini Indici, de quo meminerunt Aristoteles, Aelianus & plures alii: fuerunt & qui Indiarum equi ab eodem Aeliano commemorati, id esse existimauerint: quibusdam etiam in mentem venit, illud esse rhinocerotis cornu. Historici medicis altercandi ansam praeberunt, scilicet quodnam sit animal Graecis antonomastice *μονόκερος* dictum, Latinis vero unicornium siue unicornis, & Italice alicorum vel lioncornu: quae quidem singulae nomenclationes tum animalium, tum eius cornu inditae sunt. Ambigunt inquam medici quodnam sit illud mirabile cornu, quod omnes perniciosos morbos fugat, & febras profligat & gritudines, quod imminuentem veneni praecaut inclementiam, quod veneni coinquinamento pestilenti labefactoris, languidos, examinatos, & propemodum mortis caligine obtenebratos, integræ valetudini ocysime restituit incolumes: & denique quodnam sit illud cornu adeo veneno infestum, ut illius praesentiam non admittat, non ferat, non patiarur, & quae longe lateque pandat, vel sudore, vel aquae feruore ac tridore, si in eam immergatur, mordicus litigat, & acerrime inter se conflistantur medicorum sententiae. Quocirca cum tanta sit inter scriptores de unicornio discordia, accidit, ut in principum thesauris varia ac longe diuersa unicornum cornua quam diligentissime referentur. Apollonius Philosophus & plures alii eiusmodi de unicornio opinionem vanam prorsus esse, futilemque suspicari sunt, quos securus est inter neotericos Andreas Marinus Medicus: hic enim eam inanem esse pluribus rationibus conatus est ostendere, tum aduersariorum argumenta infirmando, tum demonstrationes aduersus illam adducendo quae suadere videntur, vanam illorum esse sententiam, qui tot tantaque de eiusmodi celeberrimo cornu praedicantur. Etenim eiusmodi cornu, quod rati aestimatur, parui penderent omnes, nisi Aeliani atque Philostrati auctoritates illius aestimationi suffragatae fuissent: quae tamen si accuratius perpendantur, infirmæ admodum titubanteseque; apparebunt. Siquidem ipsi quae ab aliis audierant, scriptis reddiderunt, & quae passim rumore quodam circumferentur, adnotarunt, ut ex eorum verbis facile cuique compertum erit. Quapropter unicornis cornu nequaquam maiori medicinae faciendae vsui esse, quam cerui cornu constanter inquit Marinus, cuius sententia vero consonet, dissoluetur, ipsa iudex sit experientia. Andreae Marini tractatum de falsa de unicorni opinione Italice conscriptum Latino à me ex tempore donatum in gratiam eorum qui eam linguam non intelligunt, huic loco inferere placuit. Veritas (inquit) in rebus ipsis naturalibus tam altis saepe numero immerita est tenebris, ut ab humano intellectu nisi raro & cum summa difficultate detegi queat. Cum enim inuestigandi ea nostris vtamur sensibus, qui suapte natura imbecilli sunt, & non semel de rerum substantiis ex accidentibus earum, quae & ipsa quam sint fallacia omnibus notum est, diiudicent, necesse omnino erit, incertos esse veritatis iudices: unde etiam factum est, quod de vna eademque re non diuersi duntaxat auctores, sed priuati etiam nonnulli, diuersas, quin & contrarias sibi imbiberint opiniones. Nihil autem hucusque vel dictum, vel scriptum est, de quo dubitari iure nequeat: indeque est, cur multi crediderint, omnia dependere ex opinionibus; nihilque esse, de quo dubitari non possit, aut cui nequeat aliquid opponi, posteaquam in electione mediatorum quilibet propter imbecillitatem vel intellectus vel sensuum exteriorum titubet, hæreat atque vacillet. Hinc diuersarum in qualibet arte sectarum origo, quae propter ambitionem seu potius falsam scientiae persuasionem quorundam (qui in ea quam semel ceu veram sententiam amplexi sunt, non solum sine vlla veritatis indagatione pertinaciter perseverant, verum etiam pro viribus, aliis ceu veram & genuinam obrudere conantur), in quibuscumque semper scientiis, & in Rerum, priuarumque gubernationibus perniciose semper fuit, medicinae vero in primis perniciosissima, in qua vel ab illius incunabulis adhuc vsque; nostra tempora diuersae sectae fuerunt, illaque ceteris praeualere, quae profusioribus pollicitationibus sequaces inescare calluere: indeque est cur Arabum schola praeteris frequentata, praeterea; aliis fuit. Hæc enim vt fundamenta quae iecerat, admodum debilia, stabiliret, paulatim vbi sese offerebat occasio, vt auram captaret popularis, sua vulgi opinionibus corroborabat, paucisque; annis totam artem diuersis adimpleuit vanitatibus; & quo maior ei haberetur fides, non solum vulgi erroribus assensit, sed & Philosophis illis, qui eodem tempore emerere, inter quorum promissa illud ferme erat minimum, quod sanibus iuuentutem, ægris iam deploratis haud dubiam sanitatem pollicebatur. Hæc est illa schola, quae auri vsu medicinae intulit, quae gemmas, & quae istiusmodi rerum occultis facultatibus nullum non morbi genus sanare polliceri non veretur. Veruntamen cum & aurum gemmaeque; passim praestarent venales, ne promissis æger frustraretur, atque ita fraudes detegeretur, rursus vsu introductum aliorum orbium medicamentorum, inter quae lapidi Paraxar siue vt ipsi vocant, Bezar & cornu monocerotis primas partes assignauit, siquidem hæc vulgus aduersus omnia venena antidota indubitata, aduersusque omnes deploratos morbos praesentanea remedia esse praedica-

bat, etiam si non constaret quid essent, vbi prouenirent, & quando, & a quo tam insignium, quas praedicabant, facultatum factum esset experimentum: estque adhuc opinio illa altissime in animis non solum vulgi, sed & principum insita, qui parui nunc faciunt gazas suas, nisi & monocerotis cornu possideant: quod cum aduicerent negotiatores, varia ac diuersa cornua lucro allecti pro illo eis obrulerunt, carissimeque; vendiderunt. Asserunt autem istiusmodi cornu omnes corporis nostri farfare affectus, praeseruaque; ab omni veneno, & si assumptum fuerit, subinde expelli. Addunt & hoc miraculum quod praesente veneno per se sudet, & in aquam iniectum bullas emittendo illud prodit. Praeterito interim ceteros abusus, ne in magnum aliquod volumen abeat oratio nostra, in hoc elaboraturus tantummodo, vt ostendam, quam sit remotum, non dicam à vero, sed ab omni verisimilitudine omne id quod ad hæc vsque nostra tempora de cornu monocerotis, vulgo fertur, non gloria cuiuspiam motus ambitione, nec vlla quoque; impulsus indignatione, sed vno duntaxat desiderio, vt prosum respub. taciteque; veritatem detegam eis qui in emendis istiusmodi cornibus tam magnas inutiliter impensas faciunt, frustra; spem suam collocant in re nullius pene facultatis, & fortassis remedia genuina ac natia, quorum facultates se exercitis experimentis comprobatae sunt, negligunt. Animus itaque; in primis est demonstrare, in certam omnino non lubricam esse quae de monocerote habetur, notitiam: deinde, quod si reuera haberetur, non possit eius cornu iis praeditum esse facultatibus, quae vulgo ei attribuntur. Monocerotis autem cornu nomine vulgus intelligit cornu cuiusdam ferae exoticæ, vnicornis armatae in fronte cornu, de qua diuersae sunt doctorum sententiae. Alii enim monocerotem esse voluerunt descriptum à Plinio, Aeliano, & Solino, alii asinum syluestrem vnicornem memoratum ab Aristotele, & ab eodem Aeliano aliique: alii equum Indicum eiusdem Aelianus nec defuere qui rhinocerotem esse crederent. Quae opinionum varietas non aliunde dimanauit quam quod nemo eorum oculis esset testis, sed auriti omnes. Interest autem nosse, vocabulum hoc (monoceros siue vnicornis) commune esse omnibus animantibus, quibus vnicornis cornu esset: quorum duo praecipue sunt genera, vnum cui id in fronte est, alterum cui in narium extremitate, quare rhinoceros Graecis nominatur, cum illud monoceros dicatur eisdem, & vnicornis Latinis. Rhinocerotem intet quadrupeda vnicornis duntaxat species datur, cuius cornu in nulla prorsus habetur aestimatione, etiam nonnulli loco vnicornu vtantur, cum monocerote rhinocerotem confundentes. Monocerotum vero siue vnicornium diuersae ab historicis species describuntur. Praeterquam enim quod Albertus Magnus ferè meminit marinae, quam ab vnicornis in fronte cornu monocerotem vocat, sunt & aues & terrestria alia non pauca vnicornia. Plinius asserit auctoritate Cresiae in India boues reperiri integris & indiuisis ungulis, vnicornes. Idem referunt Aelianus & Oppianus de quibusdam tauris Aoniae Testatur Ludouicus Barthema se vidisse Zeila, quae vrbs est Aethiopiae vaccarum genus vnicornis cornu in fronte armatum, eoque; palmum longo, dorsum versus inflexo: & apud Caesarem legimus in Hercinia sylua boues reperiri vnicornes: Est denique & oryx vnicornis. Ceterum quemadmodum de hisce vnicornibus animantibus nulla mouetur dubitatio, ita contra, quae sit terrestris illa fera quae vocatur *μονόκερος* Graeci monocerota (Latini vnicornem) dicunt, haud bene inter scriptores conuenit. Plinius feram ait esse *asperissimam, reliquo corpore equo similem, capite ceruo, pedibus elephanto, cauda apro, vno cornu nigro media fronte, cubitorum duum eminentem*. Aelianus eandem feram describit, illud tantum praeterea addens, quod iuba pilisque sit fulua & quod cornu eius non sit laeue, sed versuras quasdam naturales habens & in acutissimum mucronem desinens. Similiter de pingitur & à Solino, praeterquam quod admirabilem cornu dicat inesse splendorem. Scribit Aristoteles asinum esse syluestrem (Indicum) instar equi solipedem, solumque; inter solipedes vnicornis in media fronte cornu armari: & Aelianus ait, se intellexisse, hunc equi esse magnitudine, reliquo corpore albo, capite vero purpureo, oculis nigris: cornu habere superius puniceum, inferius album, medium nigrum. Ex quibus verbis facile innotescit, hoc genus asini à monocerote Plinii diuersum esse, eoque; magis cum de vtrouque; separatis locis Aelianus (& Plinius) agat. Aliter omnino monocerotem delineauit M. Paulus Venetus ex oculata fide. In regno Basman (inquit) permulti reperiuntur vnicornes, paulo elephantis minores, pilis bubali, pedibus elephantis, caput habent, vt aper, & more porcorum in caeno morari gaudent, & aliis immundis locis. In medio frontis gestant cornu vnicornis crassum & nigrum: Linguam habent spinosam, eaque; laedunt homines & animalia. Hæc fera meo iudicio, à nemine hactenus descripta fuerunt. Binos rursus vnicornes Mecha vidit Ludouicus Barthema, septis asseruatis, quorum alter magnitudine erat pulli equini triginta menses nati, alter magnitudine pulli vnius anni: quorum color equi erat mustelini, caput cerui, collum non oblongum, rarissimaeque; iubeo ab altera tantum parte dependentes; tibi tenues, eaque; graciles admodum hinnuli modo, ceterum plurimis pilis vestitae, vngulae caprae: cornu prominebat in fronte vnicornis sed adultiori longitudine triu cubitorum, minori quatuor dedrantum. Multas habet hoc animal notas cum Plinii monocerote communes, differre tamen indicat

Promissa de unicornu.

Auroris intentio. Cornu monocerotis quid.

Monoceros quid significet.

Monocerotum species.

Monoceros proprie distinctus qui.

Andreae Marini Libellus de vnicornis Latine à me redditus. Sensus incertos esse veritatis iudices.

Sectarum diuersitas unde.

Schola Arabum.

*Monoceros
verum qui.*

*De unicorni
in Lusitania
no iudicium.*

dicat vngularum diuisura & longitudo ipsius cornu. iam vero inter tot memoratos vnicornes siue monoceroses, aſini tantum & equi Indicorum vnicornium ab Æliano ex auditu deſcriptorum cornu in medicina commendatur, cæterorum tantum inutilia ſilentia inuoluta ſunt. Fuit itaque verum vnicornu, quod apud vulgus in tanta habetur æſtimatione, ſiquidem de nullo alio tam admirandæ vires ab vſo idoneo auctore conſcriptæ ſunt. Atqui noſtris hiſce temporibus, qui non ſolum eas perluſtrant orbis partes quæ antiquis erant cognitæ, ſed & illas præterea quæ diligenti nauigantium induſtria innotuere, nullibi iſtiusmodi aſinos obſeruarunt, eſt in eadem India alios viderint inuſitatæ magnitudinis, pernicioſiſſimosque ac pulcherrimos, excornes: & ſi obſeruaerint vnicornem quendam equo non aſimilem, incertum tamen ad huc eſt, nunquid iſt qui ab Æliano recenſetur, quandoquidem & animal ipſum & cornu ipſius inde ſcriptum nobis propoſuit, ea videlicet tantum de eo referens, quæ de viribus eius ab aliis acceperat, eoq; magis dubitandum eſt, quoniam & incolis ignotus eſt: quapropter facile mihi perſuaſerim, omnes qui de eo ſcripſere auritos teſtes eſſe, oculatum vero nomen, id quod ipſiſem non diſſententur, dum inquit ſe ita ex aliis intellexiſſe: licebitque dicere vnicornem illum aſinum Aristotelis & Æliani non aliter reperi in India, quam reperiitur Phœnix in Arabia, vel dicendum fuerit tam raros eos eſſe animantes, vt iam per centenos quin millenos aliquot annos non ſint amplius viſi. Adauget dubitationem tanta cornuum varietas, ac differentia, tam eorum quæ ab authoribus diuerſimode deſcribuntur, quam eorum quæ in principum theſauris fanique multarum urbium aſſeruntur. Euidentiſſimum enim ſignum eſt, non vnus eiſdemq; animantis diuerſorum eſſe cornua. Pliniani monocerotis cornu longum eſt binis cubitis, colore nigro: Solini quatuor pedes & admirandi ſplendoris, quo ab illo potiſſimum diſſert, eſt eandem interim ferã vterque delincent. Cornu aſini Indici ſylueſtris ſecundum Ælianum triplici colore variat, & tantæ eſt craſſitudinis, vt ex crateres fieri poſſent, quod & Philoſtratus meminit: monocerotis vero eiſdem Æliani cornu nigrum eſt, qui color & à Plinio monocerotis ſuo attribuitur, ſed addit Ælianus ſuum naturaliter fractuolum eſſe & ſpiris conuolutum, cuius rei Plinius non meminit: quale vero ſit cornu equi vnicornis, nemo indicauit, ideoque de eo nulla coniectura datur, ſicut nec de monocerote marino. Rarum illud ac pretioſum quod in ſano D. Dionyſii iuxta Pariſios cõſpicitur, cum nullo prædictorum cornuum vllam habet ſimilitudinem: nõ enim nigrum eſt, ſed eiſdem fere cum certino coloris: longum prope ſex cubitos, tam contra exile, vt fabricãdis poculis proſius ſit inidoneum, cum craſſiorem eius partem binis anterioribus digitulis liceat circumdare: adhuc quinque illæ verſuræ, quibus mirabiliter diſtinguitur ab imo ad ſummum vſque, multos viros doctos iudicioque præſtantes impulere, vt crederent non naturale cornu eſſe, ſed arte effictũ à peritiſſimo aliquo magnone & ex apta quadam mixtura ad deſcriptionem Æliani efformatum, excepto colore, cuius nimirum veſtonem meminerit, vel tẽporis iniuria immutauerit. Huic ſimillimum eſſe audio, quod Argentorati, itẽ quod Metis aſſeruntur: quæ vero in Gaza oſtenduntur D. Marci, iam dictis proſus diſſerunt: Longior enim ſunt iis quæ ab antiquis deſcribuntur: verſuræq; quas ſuo monocerotis Ælianus tribuit, carent, ſuntq; exilia, & cyathi ex iis confici nequeunt. Vidi ego ſuperiori anno vnum ſeptem ddrantium longitudine apud mercatores quõſdam Germanos ſimile omnino cum iis quæ Venetiis oſtẽdi dictũ eſt, colore tantum excepto, qui erat ferme buxeus. Aiunt & illa quæ penes Poloniæ regem ſunt, omni ex parte his ſimilia eſſe præter craſſitiem, eſſe enim aliquanto maiora. Quod deſcribitur ab Alberto magno à cæteris omnibus proſus variat. Maximum (inquit) eſt & ſolidum inſtar ceruini, longum decem pedes, iuxta radicem craſſum ſeſquidodrante, quam longitudinem craſſitudinemq; nemo alius vel ex viſu, vel auditu memorat. Habent & Heluetii quoddam cornu, quod ſimiliter monocerotis eſſe ſibi perſuadent, reperiunt aliquando in ripa Arulæ fluuii iuxta Brugã oppidum, album, ſed in ſuperficie ſubſtãũ, duos cubitos longum, nullis tamen ſpirarum verſuris, odoratum tũ alias, tum accenſum inſtar moſchi fere, eſtque celebre propter odorem. Ex hac itaque etiam cornuum varietate vel quilibet videat, incerta eſſe omnia quæ de vnicornu, cuius vbique terrarum tantum nomen eſt, & fama, prædicantur; eſtque veriſimile nullum ex omnibus commemoratis, eſt mille miracula eis aſſingantur, verum ac genuinum eſſe, quandoquidem nullum eorum cum Indico illo Æliani aſino ſimilitudinem habet: in nullo enim tres illos diſtinctos colores, reperiatis, album, nigrum & purpureum, qui verum ſunt atque vnicum veritatis ſignum, inualidum alias atque incertum ad integram notiã, cum præterea nihil auctores addiderint. Neq; etiam affirmari poteſt, illorum aliquod equi Indici monocerotis eſſe ab eodem Æliano celebrati iſdem viribus quibus Indicus ille aſinus: cum ne ex auditu quidem habeatur, qualis ille ſit: ſi aliquod autem eorum ſimile ſit cornu monocerotis eiſdem auctoris, quale eſt Gallicum, Argentoratense & Meticum, non cogimur propterea fateri verum eſſe vnicornu, quandoquidẽ vires eas ei non aſcribit, aſcripturas proculdubio ſi iis præditũ

A eius cornu fuiſſet. Augent porro dubitationem nunquid fera illa, cuius miraculoſæ facultates in ote ſunt omnium, fuerit vnquam alicui nota: cum Romani, qui tam longe lateque imperii ſui pomeria extenderunt, & ex India aliſq; remotiſſimis prouinciis elephantes, rhinoceroses, ſimileſque exoticas ferã alias Romam deferri curarunt, populoque in ſuis ludicris ſpectandas exhibuerunt, huiſce animantis, quæ præ cæteris omnibus celebrabatur, nullam vnquam notiã accepit. Haud poſſum itidẽ mihi perſuadere, principes qui iſtiusmodi cornua poſſident, fidem adhibere quæ de viribus eorum vulgo prædicantur: Regum enim Indiarum exemplo pocula ſibi inde conſicerent, vt ab quocumque morborum genere ſe præſeruant, cum tamen ceu inuilia, oſtentationis ſolummodo cauſa ea inter cæteram gazam referunt. In opulentioribus nobilioribuſq; Angliæ eccleſiis, cum id regnum S. Rom. Eccleſiæ adhuc obtemperabat, multa iſtiusmodi cornua oſtendebãtur, quæ ſi ex me quæſeratur, ad quod genus animantium pertineant, non erubeſcam dicere, diuerſorum, quia ſibi inuicem differunt, animantium eſſe, cæterum tantæ feritatis, vt nunquam videndu ſe offerant, cornua vero in locis ſyluiſq; deſertiſſimis exuant, quæ & ceruos facere videmus, quæ poſtmodum reperiuntur ſunt admirationi: Fieri item poteſt à mari, quod a pauca terreſtrium ſimilitudine animalia procreat, nonnulla eiſdem cornua eiſci, quale in primis eſſe arbitror, quod tam enormi longitudine ab Alberto deſcribitur, cuius videlicet vaſtiſſimum elephantis caput minime foret capax: quin rationi neutiquam fuerit diſſonum, ſi arguamus omnia illa Angelorum cornua marinorum animantium eſſe (cum in tota illa inſula tales reperiuntur feras terreſtres nulla vnq; teſtata ſit hiſtoria) diuerſiſq; temporibus in littora ab Oceano eiſta, id quod indicat etiam ſoliditas, colorq; & forma ipſa cornuum, quibus à cæteris enumeratis differunt. Cæterum vt vnde digreſſa eſt, reuertatur oratio: dicamus itaq; ſi ipſa fera ignota nobis eſt, quomodo dabitur & cognofcetur ipſum cornu? Dicet a. aliquis, nihil plane referre, eſt ignota ſit ipſa fera, quãdo à doctis notæ ſunt præſcriptæ, quibus vnicornu inter cætera animantiũ cornua dignoſci queat. Cui reſponſum eſt volo, fallaces omnino eſſe iſtiusmodi notas, quãdoquidem in paucis conuolutiones illæ conſpiciuntur, & ſi quæ eas habent, artificiales eſſe ſuſpicari licet. Ad hæc tribuuntur ab Æliano monocerotis, non a. equo & aſino, ad quas, non ad monocerote vires eas miraculoſas referunt. Durities quoq; multis aliis cornibus communis eſt: itẽ & pondus ipſum. Experimentum autem quod ſit per binas columbas venenatas, proſus puerile eſt: eſt enim illa cui vnicornu præbetur, tardius moriatur, in viuus tamen ſeruari non poteſt, & arsenicum ſiue auripigmentum per quod fit experimentum, non eſt ſimpliciter loque odo venenum, ſed medicamentum erodens, corroſiuum barbari dicunt, cui nullum reſiſtit antidotum, ſed medicamẽta potius emplaſtica & pinguia. Verum autem & genuinum experimentum quod ſit per viperam, quæ ſua natura venenum morſu inſigit & occidit, ſecum fraudemq; non ſemel detegit: & licet columba, cui poſt oblatum arsenicum datum eſt vnicornu, tardius moriatur ea cui nihil oblatũ eſt, id ſit ratione aſtrictionis & exiccationis, quæ non ſunt arsenicum tam cito reſolui, vt ſit in altera: Idẽ enim præſtant & cornu ceruinum & bolus Armenius, ſimiliaq; ſimiliter exiccantia & aſtringentia, vt non ſemel ſum expertus. Color buxeus in nullo vnicornu cum ab antiquis tũ à recentioribus deſcribitur, imo vero legitimum alterum tribus coloribus variat, alterius color ignotatur. Reſtitudo etiam cõmunis eſt cum aliis vnicornibus. Ebullitio illa fucus eſt agyrtarum atq; circumforaneorum: non & oſſa omnia exuſta, & ſtaccida, multa; alia ſua natura arida, vt terra ſigillata, bolus Armenus, calx & mille alia ſimiliter bullas excitant. Quæ cum ita ſint, videor mihi poſſe affirmare, non haberi certam notiã tam cornu iſtius, quam animantis, cuius id eſſe dicitur; nec eũ dubito, quin & notas illas quas hætenus recenſuimus, ei aſſinuerint. Cæterum concedamus vulgo notiſſimum eſſe vnicornu, facillime tamen & maniſteſſimis rationibus reſellere poterimus omne id quod hucusque dictum ſcriptumve de eo eſt, & quod ignarum vulgus iactat, nugæ aniles ſapere, cum famæ eius extet maniſta origo: quæ vero hiſtorici prodiderunt, adeo etiam à vero aliena, vt vel ipſos etiam pudeat affirmare; aiunt enim ſic vulgo dici, ita percrebuiſſe famam: imo vero qui inter illos rectius ſapiunt, vulgi etiam opinionem ludibrio habere videtur. Aelianus ſcribens de equo illo vnicorni ait: *Terram Indicã equos & aſinos vno cornu præditos procreare ferunt. Horum è cornibus pocula conſiciuntur, in qua venenum mortiferum coniectum ſi quis biberit, nihil graue perpatietur, quod cornu vtriuſq; horum vi veneno aduerſa polleat.* Sed de aſino etiam eodem alias ait: *Indos potentiores, cum tanquam armillũ quibusdam brachiis, ſic cornua auro certis ſpatiis ornauerunt, ex his bibere ſolent. Ex hoc cornu bibentem ab inſanabilibus morbis ſuum fieri, neq; eum ipſum conuulſionibus corripi, neque ſacro morbo tenari, neq; veneni ullũ ferri, quin etiam ſi quid peſtilens prius biberit, itẽ id enomero, tumq; ad ſanitate redire.* Loquitur, vt vides Aelianus alieno ore, ore inquam gentium exoticarum, nihilque de ſuo addit: & cum de forma agit ipſius ferẽ, clariffime oſtendit, eam ſibi proſus eſſe incognitam; inquit enim *ita ab aliis ſe intellexiſſe*, nihilominus bonus iſte vir inter cæteros qui ſuper

*Monoceros
Roma nun
quam vi-*

*Vnicornus
Anglica
qualia.*

*An unicorn
nu cognofci
queat.*

*Arsenicum
quale veno
num.*

*Vires vni-
cornu aſcri-
ptas fabu-
loſas eſſe.*

hac

hac re scribere, maiorem fidem mereri videtur. Philostratus A quidem maius adhuc miraculum de hoc cornu recitat in vita Apollonii, sed quam parum fidei adhibeat, ostendit, inquit: *Astus sylvestres in vicinis Hypphasidi fluvij paludibus multos capi dicunt: esse autem huiusmodi feris in fronte cornu, quo tanrorum more genere se pugnant, &c.* Indos ex illis cornibus pocula conficere afferunt, nullis morbis illo die affici, qui ex huiusmodi poculo potant, neq; si vulnerati fuerint, dolere, & per ignem etiam incolumos transire, neq; ulli veneni ladi, quacunq; nocendi gratia in potu dantur: idcirco regum esse eadem pocula, nec alij quam regi eiusmodi fera venatione permitti: Apollonium itaq; feram aspexisse, eiusq; naturam cum admiratione considerasse ferunt: interroganti autem Dauidi, an sermone qui de poculo iam dicto ferebatur, fidem adhiberet, adhibeo (ait) si huiusmodi regionis immortalis regem esse intellexero, & que sequuntur. Ridet itaque prudentissimus ille philosophus falsum illum vulgi errorē, quod aliorum verbis ac speciosis sæpe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum cernat eventum, aut causam perspectam sibi habeat. Hęc itaq; sunt, quę ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriz, sed tam à vero aliena, vt refelli non egeant. Sæpenumero serio seduloq; mecum perpensi, num vlla ratione cornu istud, si forte daretur in rerum natura, ea q̄ de eo referuntur, præstare posset, cæterum si me Deus amet, nullam hucusq; invenire potui, id eoq; omnino assevero, nec facultatibus ea posse præstari manifestis, nec etiam proprietatibus occultis absq; caloris naturalis opera, qui neq; calcificat, neq; concoquit, nisi prius, quod concoquendum est, amplectatur, ac aliquantisper remoretur, quod profecto labris tantum admotum præstare non poterit, propter temporis paucitatem quo poculum ei admoveretur: & venenum similiter poculi aduersam qualitatem imbibere nequit, nisi & calor idem interueniat: quod cum Arabes aduenerent, decreuerunt; vt cornu ipsum vel in cibo vel in potu propinaretur, vt dicitur à calore nostro vim suam egerat more aliorum medicamentorum. Quod si vero obrulerint mihi Pæoniz vsus, quę à collo suspensa morbum sacrum curat, etiam à calore vis eius non eliciatur, eodemq; modo & vnicornu vires illas suas exercere posse, iam dicam me vere victum, dummodo concedant, vni tantum id veneno remedio esse, nõ autem omni, vt passim blaterant. Qui enim id admittemus, cũ sit notissima omnibus diuersa multorum venenorum contrariaq; natura & forma? Extant passim diuersa remedia aduersus varia venena, quę nos manifestis interimunt qualitatibus, nec defunt alia aduersus ea venena, quę occulta ledunt proprietate: differunt enim inuicem venena diuersitate naturę, nunquã autem admittit Philosophus ab vno eodemque subiecto contrarios ede effectus, verbi causa, repugnare cicuta & scamoneę, quod et si impossibile sit, facilius tamen tolerari queat, quam quę de vnicornu nugantur. Quid vero etiam dicemus de vomitu accepti iam veneni? qua vi id coget euomi? falsum item quod sequitur, quod bibendo ex hoc cyatho bibens ab omni incurabili affectu reddatur immunis. Hoc enim si verum esset, reges illi, qui eo vrebantur, etiamnum essent superstites, vt apposite arguteque Damidi respondebat Apollonius. Porro quod dixi de venenis, idem dico de corporis affectibus; nam & hi variant, inuicemque contrarij sunt. Conuulsio fit nonnunquam à repletione, nonnunquam contra ab inanitione: cui quæso earum opitulabitur vnicornu? vtrique nemo dixerit; contraria enim vtriusque causa est: anne vni solliciti obsecro? Nam & illud quod aiunt incolumes ire per ignem qui ex istiusmodi poculo biberint, adeo omni caret fide, vt refutatione non egeat: & omni denique vanitate vanius est dicere, vulnerari posse aliquem, qui nullo afficiatur dolore, quia ex eo poculo potauit. Quibus veterum superstitionibus, sic breuiter refutatis, accedo ac neotericos. Hi autem tot tantaq; p̄mittunt dies ipsi dicerentur: commentum tamē etiam nonnulla sunt; vt potentiorum sibi caperent auram, & cornu simul etiam auctoritatem eandem conciliarent, sed & horum fraudem fraudesuctam fudo detegam. Aiunt illato vel quocumque veneno sudorem vnicornu edere, vel aquę immixtum bullas excitare. Vtramq; autem hanc positionem falsam esse, experientia redarguit; multisque insuper rationibus refutare possumus. Fit enim sudor à facultate vegetatiua, quę vel operatur, vt seipsam exoneret, vel cũ à facultate sensitua stimulat: prius modo sudamus in sine febrim, altero cũ insigni aliquo dolore torquemur: neutro autem modo vnicornu sudorem potest emittere: vtrique enim facultate illa caret: falsum igitur, quod de sudore iactant. Nec mouere nos debet, quod nonnulla à bimaha venenum præsentiuat ac præcognoscunt, manifestentque, vt Perdix, aquila, pavo, psittacus, alia. Et enim actio hæc (dummodo quod supponimus, verum est: ego enim id non obseruauis,) corporis est vitam habentis, cuius anima fortassis occultam aliquam habuerit cum nostrã natura sympathiam, quę moueatur, vt nobis opuletur, quod de vnicornu dici non potest, quod iam ab ipso cuius erat, animante separatur, vita animaque caret: & si mihi obiecerint, matmorã, aliaque læuia cornua, imo & ferrum nonnunquam sudare dicam id non esse sudorem, nec originem habere ab interna corporum eorum natura, sed à vaporibus calidis & humidis, qui in corporibus deasus & læuib; condensantur, & in guttas conuertuntur: sed

hoc argumento, suo se veluti gladio necant, fucumque detegunt: nam nisi calidis cibariis cornu agentes, sudorem eliciunt; sin inde auferatur, neutiquam id amplius præstare possunt. Cur modo in aqua bullas excitet, antea ostendit, atque ita vtramque fraudem detegi. Deinceps itaque sermo erit de medicis, qui hoc cornu ad grauissimos periculosissimisque morbos tanquam arcanum quoddam Metaphysicum vsurpant, asseruntque in potu exhibitum ab omni veneno liberare, à febre item pestilenti, à morfu canis rabidi, ab icu scorpionum; aliorumque animantium venenatorum, nec non à morbo comitiali, à fluxu ventris & lumbricis: cæterum quod fluxus cohibeat, vermes eiiciat, febribus p̄ silentibus profit, id quidem cum cornu ceruino commune habere, reliquas autem enumeratas facultates vnicornu esse proprias inquit. Haud vere modo ascribi istiusmodi vires, hoc solo arguam argumento, quod nullus detur idoneus & fide dignus author, qui vel expertus eas fuerit, vel expertum esse scripserit. Sola itaque illa, quę semper fuit æstimatio, persuasit ignaris non solum aduersus prædictos affectus, sed & cæteros omnes remedio esse posse, postequè hominem reuocare ab Orco. Fieri autem potest quoddam vnicornu curare morbum canis rabidi, quod & cancrum fluuiatilem præstare aiunt, etsi & huius quoque rei incerta sint testimonia: cum vero cornuum, quę vulgo vnicornia nominantur, tanta sit varietas, quis diuinauerit, quale ex iis sit vel morfu canis rabidi, vel icu scorpionis antidotum? Quis itidem certos nos reddet; experimentum ita factum, vt oportuit? Omnibus autem venenis non posse vnicornu aduersari, ex eorum varietate, iam ostendimus. Dereguntur adhuc mendacia, ex tam enormibus promissis. Morbo comitiali aliquando adiuuamento fuisse non negauerim; cum videlicet à lumbricis oritur, vt in puerulis non semel contingit: alias frustra eo multoties vsus sum. Quod vero proficit pestilentiz, fluxionibus, & lumbricis, id quidem nullam habet admirationem, cum & alia cornua idem præstent, vt in ceruino quotidie experimur: resistunt enim putredini, frigida scilicet & sicca: putredo vero generat vermes, & pestilentiam: eademque qualitate fluxus sistunt, vlceraque intestinorum sanant sicuti multorum præclarissimorum virorum experimento constat. Vnicornu itaque non tam admiranda præditum est facultatibus, vt vulgus sibi persuadet. Atqui dixit quispiam, antiquissimam esse eam famam, atque adeo fulcro nixam solidissimo, vt ad nostra vsque tempora perdurauerit: nec defuerint fortassis etiam, qui dicent, haud temerè ex vnicornu pocula sibi reges illos factitasse. Quibus omnibus diuersimode possim respondere, sed hoc dubitaxat respondisse suffecerit, ex de sapientia causa lumina & diuissimam alicui rei posse conciliari famam, cum à principio causa ipsius vanitatis à magnę aliquo auctoritatis viro non detegitur: fuisse autem vanitatem indicabat Apollonius, cum Damidi responderet, etsi vulgus mendacis potius, nescio cuius quam veritati, tantique Philosphi auctoritati fidem adhibere malit. Vnde enim ea fama orta sit, hætenus non constat; conici tamen potest inde ortã esse, quod cum nascus quispiam videret regum pocula ex eo esse facta, sibi persuaderet, & mox cum alijs sententiam suam communicaret, præcauendi sibi à veneno causa ex iis bibere, cui nimirum expositi sunt principes, maxime qui tyrannidem exercent: fierique potest, principibus gratissimum fuisse, vt vulgus ea crederet, quoniam hoc modo spem omnem venenandi eripiebant, id quod hodie quoque principes etiam facere solent. Videas enim in eorum mentibus istiusmodi cornua, vel et linguam serpentinam vulgo dictam, singuntque, vel partim et sibi persuadent, si inferretur aliquod venenum; sudore suo illud proditurum; etsi tamen id nunquam sint experti. Iamque euantisset rumor iste, nisi ab Eliano & Philostrato foueretur; cum tamen & ipsi vulgi narrent fabulas. Mirum autem esse nõ debebat, quod ex eo sibi pocula fabricarent reges, eximij enim splendoris erat, vt Solibus testatur, & raro admodum ipsa ferã capiebatur, adeo vt solis regibus venatio relinqueretur: solentque similiter nostri temporis venatores, si feram aliquam, quę rarij capi soleat, ceperint, vel voluptatis, vel ostentationis causa partem aliquam sibi referant: videasque nonnullos domi suę ostendere pedes vitorum; nonnullos dentes; alios aprorum rostra. In mentem enim mihi enit, me aliquando legisse; incolas insularum Occidentialium, quę nostro æu detecta sunt, pocula sibi conficere ex cranio humano. Transalpini vero populi galeas suas ferarum, quas ceperunt, exornant extutis; more antiquorum illorum eroum qui ad Troiam bellarunt. Mirum igitur minime est, si ex tam insolentis ferę cornu pocula sibi reges illi conficerent. Ego vero miror summi opere, quomodo ex tam eili cornu, quale describitur & ostenditur nunc vulgo pro cornu asini vel equi Indici, ea confici possent; idcirco non semel dubitavi, num fierent ex cornu rhinocerotis, quod nimirum ad ea paranda non inidoneum est, vel forsã alterius ferę nobis hucusque incognitę. Ex hisce itaque omnibus quę hætenus dicta sunt, liquido constat, vsus vnicornu, abusum esse, manifestumque dolum, cum nullum habeamus scriptorẽ classicum, idoneumque ac fide dignum, qui feram ipsam viderit, cumque & inter eos, qui se ex vulgi opinione de ea scribere non dissentent, nõ bene conueniat; cum deniq; incerta sint ipsa per quas digno-

Caloris naturalis opera.

Pæonia vis.

Medicamentum in singularia venenis non prodesse.

Conuulsio vnde.

Recentiorum de vnicornu signimenta. Sudor vnicornu de fat.

Vnicornu non sudare illato veneno.

Cur bullas in aqua excitet.

Vires verã & fictiss.

Fama vbi de sapientia.

Cur ex vnicornu pocula à regibus facta.

Ex quo est in pocula ferant.

scas, notæ, si forte fortuna ipsa iam ad nos perferretur fera. Quod si vero iam concedamus, vulgo notissimam esse, notissimumque ipsum cornu, nihilominus vana adhuc erunt, quæ de eo iactantur miracula cum ab antiquis, tum à modernis: nec plus poterit, quàm ceruinum. Relinquatur ergo posthac agyrtis ac circulatoribus pretiosissima hæc si diis placet, gemma, restituanturque: tutiora cum aduersus venena, tum aduersus corporis affectus remedia, quorum passim plena sunt classicorum auctorum volumina. Hæc itaque omnia Marinus: à quo non dissentit Ambrosius Paræus Regis primarius & Parisiensis Chirurgus in libro quæ edidit de venenis, qui opus sui est vigesimus. Permulti (inquit) hodie sūt, qui egregie se aduersum venena, veneficiaque omnia putant munitos, si cornu monocerotis pulvisculum, vel certe infusum paratum & ad manum habeant. Itaque me operæ pretium facturum putavi, si quantum veritatis inueterata hæc, & penitus animis hominum insidens opinio haberet, examinare diligenter. Id quo fiat melius, tres mihi scopos ipse proponā, in quos omnes rationes conferam. Primus erit de significatione vocabuli vnicornis: Secundus, an aliquid sit huic nomini subiectum, quod reuera existat, an potius imaginarium sit, & tanquam Chymera aut Trachelaphus. Tertius, si id quod animalis huiusmodi dicitur esse cornu, aliquid virium aut facultatis habeat contra venena. Quod ad primum ad primum atrinet, de dictione vnicornis obscuritas patlo maior est, quid significet apud Gallos quam apud Latinos aut Græcos. Recessit enim Gallica dictione longius à voce & significato: at apud Latinos quod dictione vnicornis, animal significetur vnicornu instructum, tam clarum & perspicuum est, quam vulgo notum idem illud portendi apud Græcos, dictione monoceros. Quod vero ad secundum scopum spectat, arbitror id animal quod vnicornis dicitur & vulgo intelligitur, imaginarium potius quid esse, quam in rerū natura existens. In quam sententiā his coniecturis potissimum ducor: quod ex his qui terrarum orbem peragrarunt, nullus hodie sit, qui profiteatur, visum sibi eiusmodi animal. Profecto Romani domito orbe, omnia quæ rara adeoque pulchra essent inquisitores diligentiissimi, si vspici aliquo orbis in angulo talis laruisse fera, eius sibi copiam fecissent, & nummis suis aut armis insculpissent: quemadmodum crocodilos, elephantes, aquilas, pantheras, leones, tigres, & alia his regionibus ignota animalia insculperunt. Quod ad eos qui de vnicornu siue audita seu tradita, seu animo ad voluptatem & arbitrium concepta scripserunt, vix duos reperias qui sibi consentiant, seu in corporis, seu in morum & conditionum eius descriptione. Plinius scribit vnicornes reliquo corpore equo similes esse, id est, vt interpretatur Cardanus, equina magnitudine, capite ceruo, pedibus elephanto, cauda apro, vno cornu nigro media fronte, cubitorum duum. Munsterus qui (vt ludit Matthiolus) vnicornes nunquam nisi pictas viderat, has contra non equina magnitudine esse prædicat, sed trimestris hinnuli, non pedibus elephantiis, sed sillis caprinorum in modum, cornu non duum modo, & trium sæpe cubitorum altitudinis, colore mustelino, ceruice non admodum procera nec valde crinita, rarioribus nampe & breuioribus pilis instructa, ex altero tantum latere pendentibus, cruribus macilentis & tenuibus, natibus quidem arduis, sed valde pilosis. Cardanus ab vtroque dissentiens scribit cornu illi in media fronte tres tantum digitos longum prominere. Andreas Theuetus meminit vnicornis, visi nobili cuidam Turcæ Sangeaco, quæ magnitudine semestrem aut quinquemestrem taurum æquaret, vnicornu cornu, non in media fronte, sed in summo capitis vertice gestaret, ac cruribus & pedibus asiniais esset, pilo tamen longiore, & auribus rangifero animali suppolariibus noto haud ab similibus: Tanta est de huius feræ effigie varietas. Sed non minor de moribus & ingenio. Plinius enim asperitatem esse feram monocerotem, mugitumque graui scribit, itaque viuam nunquam capi. Asperitatis eius rationem reddit Cardanus, quod se indigena sit & incola desertorum Æthiopiæ regionis, squalida, sædæ, buffonibusque & virulentis huiusmodi feris obfite. Alii contra ingenio illam mitissimo, omninoque amabili, & omnium facillimo prædicant, modo ne quis ipsam data opera offendat & inclementius tractet. Nam cum ex terra capite demisso pastum non petat, quia cornu inde arcetur longitudine, necesse est, vt ex arboribus pendentes fructus decerpit, ex rastro, è manu denique humana, è qua profecto fructum oblata omnia genera, herbas, spicarum fasciculos, poma, pyra, aratia, legumina intrepide & innoxie legit. Eo vero vsque res processit, vt fingant eam virginum amore capi, ipsarum pulchritudine delinita, adeo vt in earum contemplatione defixa, & blandimentis allecta, hoc sæpe compendio à venatoribus capitur.

Ambrosii Paræi opinio. Li. 2. c. 39

Quid significetur nomine vnicornis. Quod vnicornis qualis dicitur fera non existat.

Lib. 8. c. 21. Munsterus de vnicornibus opinio.

To. 1. lib. 5. c. 5. Cosm.

Vnicornis vt pabulum petat.

Vartomani de vnicornium ingenio sententia.

In hac sententia est Ludouicus Vartomanus, negans feroces esse vnicornes: duas enim ait vidisse se ex Æthiopia missas ad Sultatum, qui eas in Mecha felicitis Arabiæ vrbe, Mahumetis sepulchro nobili, cratibus conclusas continebat & alebat. Theuetus eouque peregrinando iactat, diligentissime ab incolis perquisiuisse, quid sentirent de eiusmodi fera, nunquam tam de ea rescire quicquam potuisse. Ex quo videre facile est haud visas fuisse nostris, nec Vartomani temporibus eiusmodi feras. Opiniorum profecto tam dissentientium tanta contrarietas facile adducit me, vt credam vnicornis haud esse proprium animalis existentis in rerum natura nomen, remque plane cõ-

mentitiam esse à pictoribus & rerum naturalium Scriptoribus ad legentium aut spectantium voluptatem pro arbitrio effectā. Vt n. via recta vna est, flexus vero multi: sic veritatis vna est, sibi perpetuo similis & simplex oratio, mendacii multiplex, & quæ se opinionum repugnantia & dissimilitudine, omnibus etiam tacentibus, facile refellat. Quod igitur, dicer aliquis, cuiusmodi animantium sunt cornua, quæ toto genere à reliquis differre cernimus, si vnicornium non sunt? Theuetus cenfet ea nihil esse aliud, quam elephantorum ossa, eò quod cernimus artificio circinata & donata: sic n. in Orientalibus regionibus ardiliones isti & circumforanci homines, rohardi pilcis mari rubro & Æthiopico noti dentes, circummagunt, excavant, sequaceque arte redditos arbitria voluntate producant, & pro cornu vnicornis exponunt, venduntque. Certe id quod dicitur cornu vnicornis vstum, similem ebori odorem spirat. Asserit vero Cardanus elephantis dentes seu ossa arte mollia reddita, quo & quantum voluerimus sequi & extendi bubulorum cornuum instar. Quid enim est in omni rerum natura, quod non auri sacra fames in huius aut illius effigiem simulata expressaque imagine adulteret? Sed tempus est, vt ad tertium scopum veniamus. Demus vnicornes esse, an propterea efficitur eorū cornua tantæ aduersum venena & veneficia esse efficacæ? Si experientia & rerum euentis agendum esset, sancte hoc affirmare possum, pluries me tentasse, nunquam tamen quicquam ex cornu iactatur, aduersum venena feliciter ægri mihi cõmissis successisse. Si de testibus & auctoritatibus pugnandum, magna pars melioris notæ medicorum iam pridem hoc cornu valere iussit, & diuinas illi, admirandaque vires propter quas antea tantopere expetebatur, detraxit, multis quidem iustis, sed duabus potissimum rationibus. Prima est Rondoletii, qui hoc in genere astruit, cornua nullo neque sapore neque odore esse prædita: itaque nihil virum in medicina possidere, nisi forte ad deficcandum. Nec me latet (inquit) plures facultates illarum prædicari ab iis qui lucrum quæstumque de eis faciunt, vt & rasuræ vnicornis quam auro pendunt, propterea quod veneno & vermibus vt plurimum aduersetur: quod non minus præstare cornu cetui, rasuramque eboris existimo: quod causæ est quod ad eundem morbum pauperibus elephanti detem, diuitibus autem cornu vnicornis, quod vnum præ cæteris expetit, pari successu præscribam. Hæc Rondoletii sententia est, qui sine discrimine pro vnicornis cornu solebat substituere non modo cornu cerui aut dentem elephantis, sed etiam ossa equina, canina, & myraborum. Altera ratio est, quod quicquid venenis resistit, est cardiacum, id est, cordi, quod venena præsertim appetunt & oppugnant, roborando natum: at nihil roborandi cordis vim habet, nisi propter laudabilem sanguinem & aerem, quia duo illa solum cordi sunt familiaria, vt pote sanguinis arteriosi & spirituum vitalium officinæ. Conseruantur enim omnia similibus, vt destruantur à contrariis: singula vero quæ gignunt, gignunt sibi simile: At cornu vnicornis, vt nullum odorem, sic vnicornis nec vllum in se aerem continet, totum terrestre & aridum. Nec vero facultatis concoquætiis vii in sanguinem verti potest, quia diacum, vt ex eorum, sic & ex carne est. Quare vt nec in chylum, sic nec in chylum sanguinem ve facessere aptum est. Nulla igitur similitudine aut familiaritate cordi iungitur. Iam vero apud Hippocratem & Galenum de cornu vnicornis ne verbum quidem vnum, qui tamen tot sententiis cornu ceruinum commendarunt. Itaque Capellanus primarius Caroli IX. regis Medicus, crebro dicere solebat, se perlubenter eum morem sublatum, de cornu vnicornis frusto in paternam regiam demergendo, ni nosset eam opinionem tam alte in hominum animis infixam esse, vt vereretur, ne non ratione expugnari posset. Adde quod (dicebat) si superstitiosum huiusmodi remedium non prodest, certe non admodum obest: nisi forte eorum fortunis qui id auro redimunt, vel etiam ex euentu, quod principes dū decantatis huius cornu viribus plus æquo confidunt, negligunt sibi aliis conuenientioribus aduersum venena remediis cauere, ita sæpe incautos mors inopina rapit. Cum aliquando ex Ludouico Dureto Regis Medico, & Professore, propter excellentem, quam iure de eius doctrina docti omnes animo conceptam habent opinionem, quæsiuissem quid de eiusmodi cornu sentiret: respondit ille, nihil se ei virium attribuere. In cuius rei confirmationem rationem multis ante verbis expositam, pluribus ille & disertius enarrauit: nec vereri se in auditorio suo, doctorum hominum vndique ad ipsum audiendum conuertitum theatro, id alta voce & explanata oratione prædicare. Quod si quando temporum & consuetudinis vitio vitæ id cornu prescriberet, non alio se id consilio facere, quam vt medereret animi deliquiis, quæ contingunt ex seroiorum humorum in ventriculi orificio natantium copia, quæ incompósitos homines facit, quod huic cum aliis pari facultate præditis mixto, vis insit terrestri sua siccitate aqueum humorem absorbendi. At dicit aliquis, nullus neque Lemniæ, neque Armeniæ terræ succus inest, nullus item odor, aut spiritus aerius: certe quidem. Sed nec alia vere ac proprie cardiacæ dicitur: at tantum ex euentu & accidente, qua scilicet astrigendi vi qua pollent, obseratis vasorum ductibus, veneno ad cor aditum intercludunt. Hæc mea est de cornu vnicornis sententia, quam si quis non probauerit, mihi gratissimum fecerit, si suam publicæ vtilitatis gratiã cãdide opposuerit, interim hoc quod

Cuiusmodi sint vnicornium qua iactantur cornua.

Lucræ efficaciam.

Lib. de ponderib. c. 19.

Cornua osiaque, nullas nisi deficcandi vires habent.

Vnicornis nec vllum in se aerem continet, totum terrestre & aridum.

Superstitiosum remedium.

Ludouici Dureti opinio.

Quibus cornu passionibus vnicornis vtile.

Bellonij opinio. Lib. I. c. 19.

Oryx antiqui cognisum animal.

Vnicornu nostrum dens est rohart piscis.

Duo tantu animalia vnicornia.

Vnicornu dari.

Vnicornu non est deciduum. Vnicornu Parisiensis descriptio.

Gabrielis Frascari opinio. Lib. 3.

Fragmenta qualia in officini.

nunc facio æqui bonique consuluerit. Hactenus Pareus, nunc Pet. Bellonii Cenomani opinionem audiamus. Hic itaque in singularibus suis obseruationibus, cum dixisset breuiter de Cretensi arietem streptoceroe, capra occasione de vnicornu disceptationem instituit, quod nunc (inquit) in tanta estimatione & pretio esse conspicimus, vt valde mirandum sit, præsertim cum apud veteres in vsu medico nullius fuerit autoritatis: nam si quam habuisset, authores procul dubio eam non reticuisissent, Aristoteles inter ea animalia quæ bifurcam vagulam habet, cuiusdam meminit, quod oryx nominatur & vnicorne est: at facultatum cornu non meminit. Columellæ etiam fuit oryx cognita, quando scribit cum reliquis animalibus muro & viuariis includi solere. Quod si Romani res exoticas plurimum æstimantes, tam insignes vnicornu (quales nunc illi tribuuntur) facultates intellexissent, haudquaquam eas silentio premississent. Non negamus quin vnicornu rarum & pretiosum præstimarint, sed non vt in medicamta reciperetur, vt nunc fit. Eam ob causam vt ingenue quod de eo nobis videretur, dicamus, comperimus vnicornu quod veteribus cognitum fuit, nigrum esse debere: id tamen quod apud nos in vsu est, candidum est. Quisnam obsecro è veteribus cum Græcis, tum Latinis fidem facit, rei in cognita portiuunculam, quam tamen plerumque scimus esse dentis piscis quem Galli Rohart, Septentrionalis maris accolæ Moïsi appellant, trecentis ducatis æstimari debere? Etenim data nobis sunt fragmenta inspicienda, an agnosceremus, quæ pro vnicornu trecentis ducatis empta fuerant, cum tamè orbiculi essent è dente piscis Rohart. (Hoc & ex Paræo diximus.) Vnus Ælianus auctor est vnicornu medicum vsu præstare: at tamen illud nigrum facit, cum vero nostrum alterius coloris sit, dicemus ab eo quod veteres descripserunt, diuersum esse: præsertim cum ipse Ælianus scribat asinum Indicu, cornu in fronte gerere, cuius inferior pars alba sit, superior phœnicea, media vero plane nigra. Plinius Aristotelis verba expressit: *Vnicorne* (inquit) *asinus tantum Indicus solida vngula*: deinde paulo post: *unicorne bifurcum oryx*. Ex quibus verbis colligitur, duo esse animalium genera vnicornia, quorum alterum est asinus Indicus solida vngula, alteru oryx bifurca: Ceterum asinos ferros, qui Latinis (imo Græcis) onagri dicuntur, cornu carere: Necessario itaq; consequitur, monocerata alicuius alterius esse animalis, cuius descriptionem non habemus. Sed cum variis locis vnicornua conspiciantur, negari nequit, quia reperiantur: Etenim in nostra Europa viginti integra inueniri queant, & totidem non integra, sed confracta. Duo integra ostenduntur in Diui Marci thesauro apud Venetos, sesquicubitalis vtraque longitudinis, crassiora inferiore parte, quam superiore, crassiorè tamen parte tres pollices coniunctos non excedente, quæ notæ satis respondent iis quas veteres asini Indici cornu tribuunt; at tamen reliquæ notæ non conueniunt. Scimus etiam ea quæ Angliæ rex habet, striata & in gyrum caniculata esse, quemadmodum & illud, quod apud D. Dionysii phanum est, quod omnium maximum existimamus inter ea quæ hactenus conspici fuerunt. Maius præconium meretur, quam aliud quoduis cornu, quod in animali procreatum viderimus. Naturale etenim est, haud artificiale, in quo omnes notæ, quæ alterius animalis cornu conueniunt, reperiuntur, & quoniam concuum est, existimandum est nõ esse deciduum, vt nec castellarum Chamoix, boue estain cornua, contra quam damis, ceruis, & hinnulis quibus decidunt. Nullus est procerè quantumuis staturæ, qui vix ad illius summitatem pertingere queat: septem enim magnos pedes longu est. Decem & tres duntaxat libras & uncias quatuor pendet: si quis tamen subleuet, plus quam decem & octo libras pendere existimet. Eius figura recta est instar cerei, inferiore parte crassa, deinde paulatim vsque ad mucronem gracilescens: eius etiam crassitiem manus complecti nequit, cum quinque digitos in diametro habeat: atq; si quis funiculo crassitiem metiatur, palmum & tres digitos inueniet. Inæquale non nihil est ea parte quæ capiti inhæsit, tota deinde reliqua parte læui & polita: Leuibis canaliculis striata est cochleæ in morè ab infima parte ad extremum mucronem, à dextera ad sinistram, omnibus striis in gyrum vergentibus, quemadmodu in limacum testis, aut fuste quem periclymenum ambiert. Eius color nõ omnino albus est; nam temporis iniuria fuscum non nihil redditum est. Integro pede cauum est, aut eo amplius infima parte qua ossi quod capiti firmiter adhæsit, insertum fuit. Hinc iudicare licet, minime deciduum esse. Cum porro tantum onus animalis capiti incumbat, animal quod illud gestat, ingentis corporis, boue non minus esse coniciendum est. Gabriel Frascari etiam in libris de aquis Returbii verum vnicornu alicubi esse se non negare ait, sed quod vbi que venit, id non esse, certum se esse, cum nec mercatores alicunde illud deferant, nec apud nos nascatur, nec historiographi neoterici Indiarum, Africæ aut noui orbis hoc animal describant, aut compertum fuisse referant: cum alioqui quotannis Insabria (inquit) sola libras consumat & vbi que præster: Vnde igitur? (Gesærus quoque nunc apud pharmacopolas suos exigua tantum fragmenta reperiri scribit) & ex iis medullam dici, quæ rotundiora, albiora, mollioraque sunt: exteriorem vero partem ceu corticem, quæ durior asperiorque laminaarum palmam refert, colore ruffo ex candido. Videri sane sibi, tum colorem istum, tum substantiam

animum si mandas, friabilem, non lentam vt cornutum, aduleratum quippiam indicare, alterius fortassis animantis cornu igne vstum, & odoribus quibusdam adiunctis adscititia quadã aromatica suauitate imbutum, fortassis etiam ignitum in liquoribus odoratis extractum. Curandum esse vt recens habeatur & odoratu (si modo natiuus odor ille sit) non vel ætate exoletum & frequentibus poculis exhaustum. Diuites n. frustula (inquit) huius cornu poculis suis sæpe iniiciunt, vel præueniendi quosdã morbos vel curandi gratia, quasi vero multis annis quantumcunque in vino macerati vis eadem perdurare possit. Sed quod vinum imbiberit, fuscum colorem trahere, candore amisso. Plerosque ad remedia ex eo promissa cornu simpliciter vt iubere, alios medullam præferre. Nebulones quosdam nescio quam miscellam, quam Venetiis vidit (calcis & saponis vt audiebat, aut fortassis terræ vel lapidis alicuius, quæ itidem ebullire solent) pro cornu monocerotis vendere, ideoq; tutius esse, vel de integro cornu, si fieri posset, vel maioribus frustis, & quæ cornu speciem probe referant, emere, quam fragmenta minora, vbi dolum minus deprehendas.) Iam vero Andreas Baccius integro de vnicornu Italice conscripto volumine, reuera dari hoc animal, veraq; esse, quæ de viribus eius dicuntur, asserit. Feci igitur & hoc, Latinum, sed nõ nullas digressiones, quæ parum mihi ad hoc argumentum pertinere videbantur, rescidi ac præterii, & ipse per parenthesin quædã inserui. Si ad trutinam quod aiunt, examinemus (inquit) quor quantisque difficultatibus obruamur, non tam respectu rerum intelligibilium quam imbecillitatis intellectus nostri, clare videbimus verissimam esse quorundam sapientissimorum virorum sententiam, quæ de paucissimis rebus exactam veramq; haberi scientiam voluit, bonamq; eorum quæ noscimus, partem ex opinione potius dependere, quam ex vera certaque & indubitata proficisci scientia. Omnium enim quæ intellectu nostro subiacent, duo sunt extrema, vnumq; medium: quorũ alterum essentia constat cœlesti, quales sunt substantiæ separata & immateriales, quarum idea, vt ait Aristoteles, nõ aliter percipitur ab intellectu nostro, quam Solis splendor à noctua: alterum substantia cõstat terrena, quales sunt materia, & cetera rerum prima elementa, quæ tamen & ipsa propter essentia suæ paucitatem, nullam fere sui ideam in intellectu nostro efformare possunt, ideoque & ipsa non comprehenduntur, intelligunturq; à nobis. Medium modo extremorum illorum species occupant materiales rerum mixtarum, sensibusq; nostris expolitarum: quæ etiã alias velut propria sunt scientiæ nostræ obiecta, binas tamè ob causas, exacte à nobis cognosci nequeunt: primo, quia in omni re interiores latet differentiæ, nonnullæq; proprietates, ad quas imbecillus noster intellectus penetrare non potest, nisi per coniecturas: secundo, quia cum omnis nostra scientia originem habeat à sensibus: qui nõ semel propter instam imbecillitatem decipiuntur, intellectum quoq; nostru falli sit necesse. Prætereo modo & aliam difficultatē, quæ forte præcedentibus non est minor, fraudem nimirum quorundam æquam hominum, qui in omni re veritatem adumbrates, legentium animos confundunt. Cum igitur tot difficultatibus tantisq; obruatur noster intellectus in rebus quæ subiectæ sunt nostris sensibus, qualem dicemus haberi noticiam earum quæ sunt extra illos: verba causa, quæ nascuntur in regionibus remotis, in locis desertis, aut quæ sua natura rare sunt, aut quæ nunquam visæ, aut cum quæ de iis habemus, habemus ex aliis, iisque indoctis & barbaris, qui vix etiam facile decipere nos potuerit, falsa; pro veris obrudere: id quod in aromatis, multisq; euenit animalibus & aliis rebus admirandis, quæ passim dicebantur reperiri in India & apud antipodas, cum mox tempus ipsum, quo omnis vbiq; veritas detegitur, maxime nostra hac ætate, qua tot hominum nauigationibus totus pene innotuit terrarũ orbis, multas ita fabulosas esse ostenderit, vt sint reuera in rerum natura, nunc omnino dubitemus: de quibus in lucubrationibus meis de proprietatibus occultis cum agerem, nonnullas tanquam prorsus fabulosas præterii; quandoquidẽ nihil refert, nunquid reuera dentur, an non, quales sunt phoenix, salamandra, basiliscus, satyri, centauri, similesq; alia: nonnullas vero, de quibus etiam dubitabatur nõ nihil, quales sunt bona pars aromatum, lapis bezuar, vnicornu, aliaque id generis rariores & pretiosæ, quærum licuit, sedulo cognoscere satigi, & in hac modo Magni Hetruriæ ducis aula, quam vere dixis florentissimam esse omnium virtutum Academicã, nonnulla quæ alias animum semper suspensum tenuerunt, in vnicornis historia, vera esse reperi: quapropter non vnã ob causam digna ea mihi visa est diligenti examine ac consideratione, eoque magis cum & utilis sit hominibus, & perquam scitu necessaria, vulgoq; insuper grata & principibus, apud quos in summa semper æstimatione fuit, adeo vt vix sit medicus, qui non inter cætera naturæ miracula, eximiaq; aduersus venena remedia, vnicornu recenscat, seu præsentaneum & perfectissimum antidotum: cæterum id cum minus sit vulgatum & fere in principum duntaxat Gazis cõseruetur, multi lucro inuitati diuersa, & peculiariter quosdã lapides ignaris hominibus pro illo obrulerunt: in quibus cum nullæ quæ de vnicornu prædicantur, facultates obseruentur, multis & mihi etiã in primis ansam præbuerunt dubitandi, nunquid & vnicornu similiter spem nostram fallerent, qui tam mira hactenus prædicauimus.

And. Baccij liber de vnicornu, in quo id dari, & vires approbas.

Cur multa exacte non assequamur.

Aula Magni ducis lauu.

Vnde ortum quod vnicornu negatur.

Quamobrem veram deinceps, nisi fallor, decreui historiam postteris tradere, principibus ea in re, ad quos hæc cura potissimum pertinet, & vulgo etiam gratificaturus, propter communem quam paritura est, & si quæ sunt difficultates, eas hoc ordine declarabo: Quæram primo, an reuera detur vnicornu: in qua quæstione multæ adducuntur rationes elegantissimæ cum negatiuæ, tum affirmatiuæ, & tandem ostendetur, reuera dari: mox indicabitur quale animal sit ipse monoceros siue vnicornis, vbi audietur, quam diuersarum gentium authores tam antiqui, quam moderni de eo scribere, & quale cornu pro genuino sit eligendum: tertio ac postremo tradam, cur sit, & non quid aduersus venenum proprietatem habeat, & qua ratione queat affirmari vires ei esse miraculo plenas. In omni itaque re dubia atque incerta, de qua differendum est, primum queritur, an sit: quo concessio, iam tuto disputare licet, quid sit, quomodo sit, & cur sit. Ad primam igitur quæstionem quod attinet, vulgus vnicornis nomine feram intelligit exoticam, & in hoc nostro orbe ignotam, vnicornem in fronte armatam cornu, cuius summa apud principes propter miracula aduersus venenum facultates est æstimatio: Græci monocerorem, Latini vnicornem dicunt, Itali alicorno & Lioncorno: cæterum quæ ea fera sit, haud facile definiti potest: nec desunt, qui prorsus dubitant, nunquid reuera detur, & nunquid potius figmentum sit alicuius, qui animi gratia, vt lucubrations suas rebus adornaret admirabilibus, ea quæ de illa traduntur, literis mandarit; vel etiam alterius q̄ lucri avidus rumores eos de viribus ignaro vulgo fraudulentem obruserit. Quod autem nugis plena sint, rumorque ille plane plebeius, nõ vna ratione asseri potest. Primo etenim nomenclatura ipsa dubitationem quandam præ se fert: nam cum ea feram indicari dicant peregrinam incognitam, quæ nascatur in India, vel vt alii volunt, in Æthiopia vel vt alii, in nouo orbe, aduertendum est, exiguam illam quæ de ea hucusq; in tota Europa habita est, notitiã, hominibus rudibus ac plane barbaris, acceptam referendam esse qui tamen & ipsi illud duntaxat dicunt, feram esse, quæ gignitur in deserto, solitariam, & quæ in locis degit asperimis, ad quæ accessus fiat difficilis, vnde rarissime cõpareat: quare & ipsos apparet, vix affirmare, suspectosq; nos reddunt, nunquid hoc modo Chimæram aliq̄ delincare tentauerint: sed & authores, q̄ primo de ea scripserunt, haud magnæ sunt autoritatis; siquidem Cresias, quantum ex Plinio constat, primo de vnicorni scripsit: (quem manifeste Aristoteles fide indignum esse testatur) & mox ex eo alii, atq; ipse etiam Aristoteles & Plinius: sed & alii quoq; qui de hac fera scripserunt, non omnino merentur fidem, vt Philostratus inter posteriores Græcos, nugis solitus, & mirabilia animi causa enarrare, & Ælianus est præ cæteris accuratius, vt pote priuatim de animalibus tractans, de ea agere videatur, ipse quoque hæsitans & incertus, aliorum tantummodo verbis vtitur, id quod manifestat; dum ait, ita vulgo fertur, ita fama est. Nec aliunde euenit, quod & ipse, aliiq; qui post ipsum vixerunt, & nostri deniq; sui scriptores diuersimode de ea scribant. Cum enim nihil extaret de ea certi, omnesque ex aliorum qui inter se non conueniunt, narratione scriberent, non potuit fieri, vt inuicem conuenirent, cum alii aliis, vt dicebam, vti sint autoribus. Sed & nostræ ætatis scriptoribus, est oculatis testibus, fidei parum adhibendum esse apparet: nam & inter ipsos non magis bene conuenit, quam inter antiquos, quorum alii equum esse inquit, alii asinum, alii animal non ad simile ceruo, alii elephanto: alii speciem esse ab illis diuersam, animalque sui generis. Rursus nonnulli vnicornem solipedem siue vnumquem faciunt instar equi, alii bisulcum instar capræ, alii digitatum, sed elephantis instar indiuisis digitis. Adhæc in describendo cornu dissentit: cum alii nigrum esse dicant, alii superius puniceum, inferius album, medium nigrum: rursus alii læue describunt & politum, alii asperum adinstar ceruini; alii simplex: & vndiquaq; sibi simile, alii striatum versumque cochleatim dispositis decoratum, ac pulcherrime quasi elaboratum. Nec eadem quoque ab omnibus longitudo & crassitudo ascribitur. Iam vero & eadem fere differentia in iis obseruantur cornibus, quæ vnicornu nomine in principum thesauris ostenduntur, partimque cum notis ab antiquis attributis conueniant, partim etiam discrepant, quæ res doctos nostri temporis summo pere torfit. Adhæc tam enormes qui de viribus eius iactantur, rumores causam augent, cur vulgi potius figmentum esse multi existiment, quam verum naturæ partem. Non enim (quod ferendum esset) simpliciter conuulsioni mederi dicunt & epilepsia, & veneno aduersari, sed omnium venenorum præsentissimum inquit esse antidotum: & vt principib. placeat, addunt insuper, haud necesse est, vt intra corpus assumatur, more theriacæ, & vt alia assolent antidota, sed præsertim tantu ipso cornu venena prodi: importatis enim illis sudorem emittere, vel si aquis immergatur, bullas excitare. Quas tam admirabiles facultates, vt facilius persuadeant vulgo, veterum super eis adducunt autoritates; apud quos nimirum legimus, Indis reges ex vnicornu sibi consecisse pocula, & cum ex his solis biberent, ab omni sese deplorato affectu illæso fore, persuasum habuisse, & quod amplius est, eo quo ex iis biberent die, nihil sibi aduersu euenire posse, adeo vt nec enes nec ignes nocere sibi posse crederent, similiaque admodum alia iactarent; quæ cum nullam apud eruditos fidem merentur, etiam esse-

gere, vt cætera quoque, quæ de hoc cornu circumferuntur, nõ paucis similiter fabulosa esse videatur: imo vero haud defuere viri docti, qui non veriti sunt omnia quæ de fera eiusque cornu hucusque tradita sunt, inficiari, & quæ de viribus dicuntur, principibus parui faciunt suos thesauros, nisi & vnicornu possideant, à circumforaneis atque huius farinae nequam hominibus aliis: fuisse persuasa affirmare. Postremo inter tot pergrinas feras, quas ex tam diuersis insulis, ex omni pene continentis angulo, latere, meditullio Romani proceres ad ludicrorum spectaculorumque suorum ornamenta Romam deferri curauerunt, numquam visus est vnicornis. In dedicatione amphitheatri Diocletiani (Domitiani) istiusmodi exoticarum ferarum numerus fuit plurimus, maior tamen tempore Gordiani, qui videlicet de Persis triumphaturus, ludosque celebraturus seculares, quos mox celebravit Philippus, adduci curauerat elephantes, alces, Leones, Leopardos, hyenas, camelopardalos, onagros, equiferos, mukasque id genus feras rariores alias; sed monoceros nunquam comparuit, cum tamen eius ferocia eo tempore in omnium ore esset, dignisque ipse præ cæteris haberetur, vt ea ad ornare spectacula. Nõ enim rhinoceros est, vt quispiam nominis vicinitate deceptus sibi persuadeat. Hic autem est aliis etiam peregrinus & rarus, Romæ aliquoties in ipsis spectaculis visus est. Apparet itaque clarissime omnino affirmari posse, vnicornem fabulosum esse. Placuit autem istiusmodi de vnicornu mouere dubitationes: quoniam hæc in omni re viam parare solent ad veritatem; idcoque qui ante me de eo scripserunt, omni quantum ego iudicare possum, laude digni sunt, dum modo non pernicia quadam aduersus vulgi de eo opinionem hucusque vbique locorum celeberrimam sese opponant, sed solo sciendi, quod omnibus insitum est, desiderio moti, aliis quoque disputandi, veritatemque indagandi ansam præbere voluerint, id quod ego deinceps pro virili præstare satagam. Quantum ergo ad primam quæstionem in primis attinet, an scilicet sit: dubitatur enim. Esse autem aliquid, sapientissimorum hominum iudicio, magno argumento est vox populi, communis, inquam, & vniuersalis omnium de eo opinio atque fama, maxime vero si rationibus & classicorum authorum autoritate fuerit stabilita: sicuti euenit in hæc de vnicorni historia, quem quidem feram esse peregrinam, & in remotissimis degere regionibus, esse tamen reuera verustissima fama est, omniumque gentium consensu dicitur: frustra que quis obiecerit, fuisse eam forte ex ignaro fideque indigno vulgo ortam: quæ enim inde oritur, breui interire solet, cum hæc omni semper ætate perduravit vigueritq; & cum à sacris, tum à profanis scriptoribus, iisdemque præclarissimis celebrata fuerit, paulatimque maiorem adhuc veritatis certitudinem sibi acquirit. Sicuti autem in omni fama, cum eorum quæ vel dicuntur, vel scribuntur, possint vel vera esse, vel falsa, is qui subinde vera esse affirmat, parum valet iudicio, ita etiam temeritati ascribendum erit, si quis ea quæ iam diu admilla sunt tanquam vera à doctis, pro falsis, & ex sola vulgi opinione dependentibus explorerit, eoque magis, cum verum & falsum, vt ex principiis moralis philosophiæ habemus, cum de alterutro dubitatur, triplici discernatur coniectura, videlicet vel ex re ipsa quæ dicitur, vel ex dicendi modo, vel ex ipso authore. Quantum ad primam coniecturam, certum est, in qualibet re sua esse extrema, suumque medium, & in iis præsertim, quæ dependent ex vulgi opinione, alia sunt vera, alia velut allegorica, alia superstitiones vulgi, alia fabulæ, meræque augæ: quæ omnia qui nescit discernere, facile impingit in scopulos confusionis, & ex vno genere imprudenter transit in aliud, vnde mox ineptissimas ponit conclusiones: atque hoc fortassis modo multa de vnicornu dicta sunt, non magis veriora habita quam quæ de aureo Apulei asino, Homerique Sirenis & de Minotauro, similibusque figmentis aliis memoriæ prodita sunt, quæ tamen cum iis quæ de vnicornu dicuntur, nihil commune habent, sed non sine inuentorum ignominia, (est aliis qui pulcherrima subætorum cortice significata lateant,) ceu plane fabulosa excluduntur; cum quæ de vnicornu traduntur, ceu historica & vera ab omnibus hucusque sint habita, quamuis obscura sint, & insolentia. Nec mouere nos debent allatæ rationes, quandoquidem quibuslibet aliis etiam rebus, de quibus, an sint, nemo dubitat, opponi etiam possunt, sicuti deinceps in singularum refutatione fiet manifestissimum: in qua si diffusiori vsu fuero sermone, viri docti, rogo, ignoscent, cum fere talem & responsiones, & maternus noster sermo potius quam breuem requirere videantur. Ex prima ratione qua dicebatur vnicornem feram esse prorsus incognitam, non recte concluditur, propterea non dari. Idem enim etiam euenit in multis aliis rebus, quæ est in remotissimis locis ad nos perferantur, aut in locis nascantur desertissimis & inuisis, aut quæ sua natura raræ sunt, esse tamen concedimus, & communiter etiam iis vtitur. Quid quæso hoc nostro tempore in frequentiori vsu est aromatibus? quid rhabarbaro? ligno aloes? ambreg? vt cætera istiusmodi pretiosiora præteream. Nihilominus cum & de his Dioscorides, Plinius & Galenus, qui ex professo de istiusmodi rebus peregrinis scripserunt, haud vere scripserint, de hisce quoque non pauci dubitarunt. Rhabarbari est iam multo tempore inuestigari quæ sit planta, etiamnum tamen

Prima pars historia.

Vnicornis qui. Nomina.

Rationes contrarium cornu.

Lib. 8. c. 21. Cresia pars a antho- rita.

Descriptio- nis varietas

Cornuum qua apud principes sunt diuersitas. Qua de vni cornu vulgo dicuntur.

Vnicornis non est rhinoceros.

Respondetur præcedenti- bus.

Ad datur.

Verum & falsum ut discernantur.

Responsio ad primam rationem, & ostenditur vnicornem reuera dari, et si si incognitus

Rhabarbarum.

Lignum aloes.

ignoratur, & qua in regione Pontone, ad in Oriete proueniat, nemo huc vsque exacte tradidit. De ligno aloes nihil quoque habemus certi, nisi quod in locis desertis, ad quæ non datur accessus, proueniat, ipsa vero arbor omnino ignoratur, & frusta tantum fluuioium inundationibus, quæ quotannis Gangi, Indo, aliisque Indiæ; fluminibus accidunt, ad ripas propelluntur. Ambram (griscam) in Arabia nasci inquit, fluminibusque marinis littoribus proximis innatare, sed quid ea sit, mirum est hodieque latere. Alii enim nasci ibi fungorum modo inquit, alii bituminis volent esse speciem (sicuti & ego ostendi in libris de thermis (alii piscis cetive esse excrementum, qui ex esu fructus cuiusdam herbæ eo in littore nascentis, certo anni tempore abscissum in ventre generet, idque corrupto aquis innatari & more electioris ambræ colligi, vel è mortuo & ad littus eiecto animante eximi. Omnino vero mireris, de ambra illa coronaria, omnium vulgarissima, quæque in nostris fere regionibus & in Germanici maris littoribus colligitur, non solum temporibus Plinii, sed & nostro etiamnum haud satis constare, bituminisne genus sit, aut alterius succi, corallii more in mari condensati ac congelati, aut gummi arboris cuiuspiam in syluis illis Septentrionalium & desertis sponte per se decidens, & aquarum vi tandem ad littora marina propulsum. Sunt vero & alia multa, quorum itidem obscurus plane ortus est, quæ tamen quotidie manibus terimus & esse fatemur. Quid ni itaque & vnicornem dari fatebimur? Ignotus quidem & ipse nobis est, quia scilicet fera est alpestris, soliuaga, & vt omnes vnanimiter tradunt, nunquam viuus capitur. (Mihî istiusmodi exempla nihil probare de monocerote videntur; nam etsi multorum aromatum, rhabarbarique, & ligni aloes plantæ ipsæ inueniuntur, & obscura sit vtriusque ambræ origo, aromata tamen ipsa sibi semper simillima habentur, quia eadem, sibi semper simile rhabarbarum, lignum aloes, ambra: quod de vnicornu minime dici potest, nec Baccius quoque dixerit, cum vt partim dictum est ex Marino, aliisque, partim etiam ex ipso Baccio dicitur, vix duo reperias in tota Europa cornua (quæ vnicornu nomine in summo habentur pretio, sibi similia.) Hodiè dicendi modo cæteris rationibus responderi poterit. Haud alter enim hoc animal nobis innotuit quam reliqua alia solent. Primo siquidem ab authoribus incognitis & nullius pene auctoritatis nomen eius fuit diuulgatum, mox de natura eius nonnulla confuse conscripta sunt, tandem adimpleuerunt volumina. Cur vero obscura confusaque semper fuerit cognitio, binæ sunt eademque verissimæ causæ, cum quod fera sit exotica & nunquam sub hoc cælo visa, tum quia, etsi reuera datur, rarissima, rarissimeque videndam se præbeat: degit enim in locis, vt dictum est, desertis & solitariis: vbi duo præcipue naturæ arcana consideranda veniunt: quorum alterum est, quod quædam præ cæteris omnibus præstantissima, rara & fere singularia esse voluit, paucissima scilicet contenta procreasse eius speciei indiuidua, resque per se clara est, & multis confirmata exemplis, Deum Optimum Maximum, ad maiorem operationum suarum gloriam & splendorem in omni re infinitæ potentæ suæ specimen manifestare voluisse: & vt admirandam huius mundi machinam prætereamus, cælorumque motus, stellarum cursus, elementorumque mixtionem, quomodo item terra velut in aere suspensa hæreat, ac quomodo denique maria terminauerit, voluisse ipsum eiusque ministram naturam in quarundam rerum aliarum procreatione admirandos etiam se præbere, quales in primis sunt lapides, marmora, gemmæ & metalla, quæ nempe in abditissimis montium generauit visceribus: animalia autem quæ operas nostras erant iuuatura, numeroosa; quibus vero minus indigemus, quæque nobis erant futura pernitiiosa, vt ea minus nocerent, non solum pauca numero creauit, sed vt & nos aliaque mansueta animantia instinctu quodam naturali fugerent, voluit, qualia sunt Leones, Tigrides, Dracones, Basilisci, similesque feræ aliz, quas id eo locis ablegauit desertis, & ab humano consortio remotissimis: iam & nonnullis admirandos prorsus tribuit ortus, vt moscho, Zibeto & holoserico, quæ nimirum cum sint pretiosa, ex animantium tamen ferme immundorum putridine quadam oriuntur: quædam item ob corporis molem admiranda fecit, qualia sunt elephanti & cete marina: nonnulla contra ob paruitatem, qua præ cæteris à Virgilio celebratur culex, animalculum scilicet tantæ paruitatis, vt cum pene conspiciatur, sibi ipsi tamen equus est, eques & tubicen, Perseus & Pegasus: In quibusdam denique admirabilis haberi voluit propter raritatem, inter quæ & phœnix fortassis fuerit, quam inter Arabiam nempe & Aegyptum visam fuisse nonnulli scribunt, Q. Plautio & S. Papiatio Coss. Balsamum autem quod nemo dari negauerit, in toto terrarum orbe inter Syriam duntaxat Palestinam & Aegyptum, sed nec vbi que illic, sed quadraginta tantum stadiorum spatio prouenit, & frustra Imperatorum temporibus alio translatum est teste Plinio cum nihil plane diligentia posset humana, nihil assiduus hominum cultus, nihil aeris cælique alterius clementia. Similiter summus ille & admirabilis architectus vnicornem rarum esse voluit, & cornu eius, vt & balsamum & gemmas, rarioraque alia, viribus præditum esse ineffabilis admirationis. Rati-

Ambra.

Succinum siue ambra coronaria.

Authoris contra Baccium argumentatio.

Ad secundam rationem, cur vnicornu nomen gra sed confusa habentur notitia. Cur obscura sit vnicornu cognitio. Arcana natura.

Culex.

Phœnix Balsamum.

Vnicornu raritas.

Atatis autem signum est, quod naturali quodam instinctu soliuagus sit, & in deserto solus oberret, locaque ab aliis frequentata fugiat, vt mirum videatur, si aliquando cornu eius reperitur; fierique potest vt quod de ligno aloes diximus, hic quoque locum habeat, & nisi aquarum similiter vi in proxima flumina & inde ad littora expellatur. Vnde tamen & ipse apud quos nascitur, obscurissime de eo tradiderint, manifeste tamē constat, reuera id dari, præsertim cum omni semper tempore apud principes illos modo hæc, modo illud vnicornu cospiceretur. Quemadmodum ergo omnium rerum rariorum uocitia paulatim innotescere solet, ita quoque; à vero non est alienum, vnicornu apud proximiores primum natones, moxque ad alias penetrasse famam, & hanc rursus pedetatiim vires sibi acquisuisse veritatis, & tandem ab aliis quoque; fuisse receptam, & ab authoribus annotatam memoriæque; proditam: apparetque Chaldaeos omnium primos de hoc animali (Romæna vocant) scripsisse, cum quia omnium primi scientias posteris tradiderunt, tum quia Indiæ erant proximi, & ab his dimanasse ad Hebræos (non semel enim in sacris litteris eius sit mentio) quibus simili quodammodo voce Remim siue Ræem appellatur, vt in altera historiz parte fufius declarabitur, & eorum mox exemplo alios cæteris curiosiores, dum adhuc rudes fere haberentur rerum scientiæ, de eo tanquam memoriæ digno suis in historiis meminisse. Verisimileque est hosce quamuis homines iudes, quales fere ea tempora dabant, multa quidem fabulosa, qualia Cresæ etiam imputantur, cæterum quædam etiam vera prodidisse. Ita enim pedetatiim veritas illuxit, vt mox veridici de eo scriberent authores, ac inter alios ipse etiam Aristoteles, qui nisi certo credidisset, reuera dari vnicornem, nullam eius fecisset mentionem. Is autem vt de iis tantum quæ reuera inueniuntur, summo cum iudicio scribit, & de aliis præterea Indicis animalibus notitiam habere potuit, adiutus (vt ait Plinius) à Magno Alexandro, ita de Minorauro, Centauris, similibusque fabulosis aliis nullam omnino mentionem facit, sed tanquam commenta hominum nugacium præterit. Quia vero & eius ætate parum tantum esset notus vnicornis, solo duntaxat ipsum nomine celebravit. (Aristoteli, vt & ipse etiam Baccius profiteretur, monoceros siue vnicornis vox est adiectiua, & asinus Indicus ipsum tantum vnicornis est.) Plinius vero & qui post eum vixere alii, cum iam notior esset factus, fufius de eo scripserunt. Tamen modo in delineatione inter eos non conueniat, non est tamen propterea arguendum, falsum, imo nec incertum esse, an reuera detur. Istiusmodi enim diuersitas non aliunde dimanauit, quam quod diuersa de eo narrari audierint aut legerent. Atqui diuersitas ista narrationum necessaria etiam fuit propter diuersas vnicornium species, vt ex Aristotele & Aeliano colligitur; Fieri enim potest, vt alius de alio loquatur, immo vero quispiam minime sibi contradixerit, si non eodem semper modo de eo agat, nam & ipse diuersis locis de diuersis vnicornibus agere potest. Falli itaque; necesse est illos, qui fabulose ideo de eo scribi arguunt, quod alii aliter de eo scribant. Distincta enim & è medio sublata æquiocatione neutros fabulosos esse conuincitur: eodemque modo inuicem etiam conciliabuntur neoterici, qui etsi ex oculata fide de vnicornu loquuntur, non conueniunt tamen, quia alii alium nobis depingunt. Vnū describit Paulus Venetus, visum à se in Tartaria; dpos vidit & describit Barthema Hispanus, vnum Cadamustus obseruatum in ea noui orbis parte, quæ Indiæ contigua est, vt suo post loco distinctius indicabimus. Ad hæc non est à ratione alienum indiuidua eiusdem speciei inuicem differre; idque; vel ratione loci, vel pabuli, vel aeris, vel etiam ætatis, cuius nimirum mutatione mutantur pilus, color, & quadâ tenuis ipsa insuper forma: possuntque; magis adhuc differre ratione cornuum, quædam enim citius, quædam tardius ea emittunt, & mox non vno omnibus animantibus illa crescunt modo, vt minus miremur, si vnicornua, quæ in principum gazis asseruantur, inuicem varient, fierique potest, vt horum alia sint naturalia, alia à mangonibus diuersis modis concinnata: quæ omnia nisi quis obseruet atque aduertat, facili negotio decipietur. Sequitur modo quartum argumentum, quod cum cæteris quas diluimus, rationibus coniunctum, non exigui videtur esse momenti, recte vero intellectum, nullius redditur efficaciz. Nitebatur id hoc præcipue fulcro: promittuntur de vnicornu, quæ extra omnes posita sunt veritatis limites, omnique fide indigna, ideoque & ipsum videri rem fabulosam, minimeque naturalem. Quæ profecto inductio falsa est. Sint enim quæ de eo perhibentur, maiora adhuc, magisque vero diuina, nemo tamen negauerit, quin vel tantillum verum esse possit. Secundum autem logicos non valet argumentum, quod refutata aliqua alicuius rei parte, totum propterea refutari, quodque; sublatis accidentibus simul & substantiam auferri arguit, etiam si reuera quædam sint tam admirandis prædita facultatibus, vt frustra rationes earum inuestigemus, qualibus passim plena sunt multorum lucubrationes, & nos quoque quotidie alias, aliasque obseruamus, cur igitur quasdam quæ vnicornu ascribuntur, veras esse negabimus? verbi causa quod venenis aduertatur, quod præsentibus eis sudorem emittat, quod in humore bulliat? Cæterum concedamus isthæc cæteraque quæ de viribus referuntur, falsa esse, inualida adhuc erit argumentatio, ergo non dari ipsum animal: non enim, ablatis accidentibus,

Respondetur tertia rationi, cur qui de vnicornu scribit, inter se variet, & cur ipsa etiam cornua inuicem dissimilia. Qui primi de vnicornu meminerunt.

Vnicornu Aristoteli notum.

Cur diuersimode describitur.

Indiuidua ut inuicem differant.

Ad quartam rationem, de viribus & enormibus promissis de vnicornu.

Ad quin-
ta ratione.
cur nicor-
nis Romā
nunquam
perlasus
fuerit.

Li. 10. c. 17
Elephantus
patria ama-
rissimus.

Romani
imperii di-
mensio.
Lib. 1. de
magnitudi-
ne Ro. c. 3.

Oceanus
Orientalis
mare ru-
brum est.
Li. 7. c. 23.

Lib. 17.
Georg.

dentibus, ut dicebā, simul etiam auferret substantia. De istius-
modi admirandis operationibus earumque; causis fufus dicemus
in tertia parte: hęc vero ad argumenti illius solutionē suffe-
rint. Si modo nouissima argumenta, ut in omni re affirmanda
affolent, efficaciora fuerint, euidentioribusque; nitantur ratio-
nibus, demonstrationibusque; procul omni dubio affirmari po-
terit, reuera dari ipsum vnicornē. Arguebant itaque; cur, si datur,
non vna cū rhinocerotē aliisq; id genus ratoribus feris in Ro-
man. triūphis spectaculisq; fuerit aliquando ostensus. Id autē
non solum nullam in se habet admirationem, sed triplicem etiā
admittit responfionem, totidemque; euidentissimas rationes: di-
ximus enim animal ipsum vitam viuere solitariā, eamque; in de-
serto, locisq; asperrimis, & ad quę vix vlli patet aditus, tātęque;
mox dicemus esse feritatis, ut nunquam viuus capi queat: & si
viuum capi concedamus, nihilominus si regionis in qua gene-
ratur, quę cum Antipodis fere contigua est, distantia ob o-
culos ponamus, cur nunquā allatus fuerit, minime mirabimur,
nam ut feritatem prætereamus, tot cęloium, aerum, pabulo-
rumque; varietates, per tam diuersas regiones, ad nos vsq; defer-
ri non permiffissent: videmusq; nō pauca animalia, licet ē pro-
pinquioribus regionibus hęc perferantur, nostrum tamen cę-
lum ferre non posse, breuique; interire, & ne lōgius exempla pe-
tantur, nostrum tamen cęlum ferre nō posse, breuique; interire,
& ne longius exempla petantur, testatur Petrus Gyllius domi-
nū de Armonie Galliarum Regis apud Solimannum Turca-
rum Imperatorem legatum, elephantem, etiam si nihil non tē-
taret, ut viuum regi suo offerret, Syrię tamen finibus educere
non potuisse: redditque; eius rei rationē Aelianus his verbis: *Ab-
stracti à suis elephantis sedibus patriis, quamuis vinculis primum ac
fame, deinde variis cibariorum blandimentis mansueti sunt, tū-
ta tamē naturalis soli illecebra tenentur, ut patria memoria eis ob-
scuretur & euanescere nequeat. Quare cum horū pleriq; grauissimo
moxore suscepto conficiuntur, tum vero quidā ex his vberissime flē-
tes, tantam lachrymarum vim profundunt, ut oculorū sensibus ca-
pianur.* Similiter & cętera animalia & plāte, si ex natiuis locis
ad alia transferātur, patiuntur, licet alia minus, alia magis: aut
enim omnino & statim aut mox intereūt, aut manifeste dege-
nerant. Est & alia ratio, cui nullo pacto responderi potest, quę-
que cūctis qui vel à alimine rātum historiographos salutarū,
notissima est, quod videlicet Romanorum imperiū non solum
nūquam eousq; pertigerit, sed & multa adhuc miliariorū mil-
lia superanda fuerint: notissimumque, est, Parthos nunquam do-
mare potuisse, et si pluries eos vincerent, deq; iis triumpharēt,
vixq; Euphratem superasse, & Parthorum fines vidisse, tantū
abeft, ut vltra Gangem & Indum, vbi vnicornes habitant, im-
perium extendierint. (Iustus Lipsius longe latius imperiū fuisse
ostēdit cum aliorum, tum potissimum Taciti auctoritate, cu-
ius hęc verba: *Ventum inde Elephantinā & Sionem, claustra olim
Romani imperii, quod nunc rubrum ad mare patescit.* Ait enim
Lipsius in Taciti & aliorum veterum verbis in hoc nomen
venire mare Indicum, vastum illud & magnum, quod ab extre-
mo sinu Arabico, siue ab Africa ea, in auream Ptolomęi Cher-
sonesum se protendit. Itaque; Pomponium Melam, duos sinus in
mari rubro agnoscere, Arabicum & Persicum. Et Senecam Tra-
gicum, Tigum in mare rubrum exonerare, atque immittere:
Curium Indum & Gāgem, quos certum est in magnum illud
mare, longe à sinu Arabico, euolui. Hęc vera & clara esse: pro-
motos igitur terminos ad mare Rubrum siue Indicum, per A-
rabas adiectos. Eandemque; mētem esse Gręci scriptoris in Sui-
da: qui terminos imperii ad Orientem facit Indos & mare Ru-
brum, & Nili cataractas & lacum Mæotin: Ita & Appianū ca-
piendum, cum in præfatione operis sui, distincte Romanum
imperium limitat: *Tendit* (inquit *ab Occasu & illo Oceano occi-
duo, ad Caucaſum montem, & flumen Euphratem, & ad Aethio-
pas superiores, per Aegyptios & arabas, ad Orientalem Oceanum.*
Hunc Oceanum Orientalem, non aliud esse quam mare Rubrū
siue Indicū iā dictum. Sed quid si affirmemus Romanos ipsos
in Indiā nauigasse, mercaturamque; exercuisse? Audi quęso Bac-
ci Plinium de India loquentem. *Postea à Syagro Arabia promon-
torio Pasalem Fauonio, quem Hypalum ibi vocant, peti certissimū
videbatur XIII. XXXII. pass. à ſtimatione. Secuta atas propriorem
curſum, tunc ioremq; indicauit, si ab eodem promontorio Zixarū am-
nem portum India peteret. Diuq; ita nauigatum, donec compendia
inuenis mercator, lucroq; India adnota est. Quippe omnibus annis
nauigatur. Nec pigebit totum curſum ab Aegypto exponere, nunc
primum certa notitia pateſcente. Digna (Indigna, Lipsius) res nullo
anno imperii nostri minus H. S. quingentes exhauriēte India, &
merces remittente, qua ad nos cętoplicato veneant, &c.* Atqui hinc,
dices non constat, Romanos eo ad nauigasse. Non negabis Aeg-
yptum fuisse Romanorū provinciam, atq; per Aegyptios nego-
ciatores, aliosq; si rhinocerotis cornua, ut suo loco patebit,
deferrentur, cur nō & vnicornis? Scribit vero etiam Strabo, o-
lim quidem pauculas naues extra sinum Arabicum ire auſas, at
nunc (hoc est suo tempore, claruit autem tēporibus Augusti &
Tiberii), maximas classes nauigare in ipsam vsq; Indiam & ad
vltima Aethiopię, &c. rursus tradens Ciceronem in oratione
quapiā scribere, tributa ex Aegypto rediisse Ptolomęo illi qui
Cleopatraz pater fuit, talenta annua duodecim millia & quin-
genta. Si igitur (inquit) rex negligenter & ignaue imperans, tā-
tum redegit: quid nunc censendum est, cum omnia tanta dili-

gentia & ordine administrantur, itemq; Troglodytica & In-
dica nauigatione sic aucta? Nisi itaq; ipsi in India nauigarent,
saltem notissima erat nauigatio, & si datus fuisset ibi monoco-
ros, haud dubio ad sua spectacula inde petiissent. Inualidum igitur
hoc Baccii de distantia argumentum, inualidum etiam
quod de aëris immutatione adfert. Elephātes enim, equiferos,
Olyges, Camelos, Camelopardalos, Pardos, Leones Rhinocero-
totes, Hyænas, multasq; feras peregrinas alias non semel Ro-
ma vidit.) Apud quos modo respōsiones nostrę carituz sūt
fide, ego eos dixero carere intellectu, p. inacesq; appellauero,
qui ipsum non erubescunt negare sensum, cum tot passim apud
principes vnicornua ostendantur. Sed inquit, non videri v-
nius eiusdemque; animalis, cum & omnia inuicem differant, &
nullum ex omnibus cum omnibus cum notis antiquorū cō-
ueniat. Supra quidē hūc quoque; obiectioni respōdimus, facile-
que responderi de nouo potest, dum modo argutas illas suas ca-
uillationes relinquat. Satis est enim viris doctis, si aliqua sal-
tem conueniant, cum & indiuidua nonnunquam, ut diximus,
in quibusdam non cōueniant. Differre autem intuique possunt,
ratione cęli, aëris, educationis, ætatis, &c. Videmus enim ipsa
cornua cū prius pullulant, exilia esse & læuia, deinde post bi-
ennium aut triennium in ramos se diffundere, fierique; aspera, pede-
tētiq; magnitudine, crassiq; & figura variare: quapropter
nemo eam dubitauerit, quin istiusmodi varietates vnicornu
quoque; accidere possit, & præcipue coloris, versurarum, alio-
rumque; exteriorum accidentium. Taceo interim nonnulla repi-
rii, quę et si naturaliter eadem sint, ars tamen mangonum dif-
ferre fecit: minimeque; negauerim, quędam eorum quę in prin-
cipum gazis sunt, et si pro genuinis ostendantur, nequaquam
genuina esse. Certum enim est, & nulli non notum res omnes
pretiosiores & genuinas haberi & factitias vel saltem mango-
nizatas: vitiq; periti est vtrāsque; inuicem distinguere; non autē
quia quędam artificiales sunt, omnes propterea tales esse iudi-
care. Sic ergo videor rationes eorum qui vnicornem dari ne-
gabant, satis superque; refutasse: quomobrem hac priore operis
parte ad calcem perducta, affirmabimus omnino dari hoc ani-
mal, & neutiquam negari posse: & ut clarior appareat rei veri-
tas, mox quale illud sit, euidenter declarabimus.

Tamet si diuersis auctoritatibus, manifestisque rationibus
asseruerimus extra omnem controuersiam dari vnicornem, o-
biterque aliquid tetigerimus de eius natura, raritate, loco na-
tali, necnon etiam de cornu eiusdem, quo scilicet in honore
semper fuerit, ideoque videri fortassis possit, latissimum iam
nobis esse campum demonstrandi certo dari: nihilominus cū
proprium genus atq; definitio ipsius animantis accipienda sit
ab auctoribus antiquis & neotericis, quos de eodiuersimode
scripsisse in priori parte diximus, haud ita facile definiiri deter-
minarique potest. Ideoque opus erit, ut quam diligenter au-
thoritates illas examinemus, historiaque; quę de eodem agunt,
ut ex hisce veritate eliciamus, testimonisque quorundam
qui nostro tempore testes oculati de eo scribunt, corrobore-
mus, simulque etiam cum ipsissimis quę apud principes sunt,
cornibus conferamus. Dico igitur omnium antiquissimam de
vnicorni memoria esse in sacris bibliis, vbi non semel eius
sit mentio, & quamuis ibi non declaratur, clareque demōstre-
tur, ex quo animantium sit genere, colligi tamen ex sensu ver-
borum illorum potest, animal esse indomitę ferocisq; natu-
rę. In textu Chaldęo legitur Remena, in Hebraico voce quo-
dammodo inde deriuata Reem & Remin, etiam si D. Hieronymus
sacrarum literarum & rerum etiam naturalium peritissimus,
nonnullis in locis pro Reem trāferat rhinocerotem. vt Deut.
33. *Quasi cornua rhinocerotis cornua eius,* vbi alias improprie red-
didisset, monocerotis siue vnicornis: etenim nō vnum aut sin-
gulare sed plura indicabantur. Et Remin apud Psalmistam Ps.
Liberam me domine ab ore Leonis, & à cornibus vnicornis humili-
tatem meam. Et Ps. 29. Reem. *Dilexisti quemadmodum filius vni-
cornis.* Et Ps. 92. *Et exaltabitur cornu meū sicut vnicornis.* Ci-
tatur eadem vox symbolo fortitudinis apud Esaiam c. 39. *De-
ſcēdant vnicornes &c. quasi viri fortes.* Et apud Iob. c. 29. Arabi-
bus, ut tradit Andreas Bellunensis, qui nostra ætate Auicen-
nam diligenter admodum interpretatus est, ait Alcherchedā
animal esse, vnicō in fronte armiarum cornu, cuius vis sit ad-
uersus venenum. Istiusmodi autem auctoritates non ob alium
recitauimus finem, quam ut ostenderem antiquissimam de vnicor-
nu extāte memoriam, vulgoque olim creditum fuisse, animal
esse ferocissimū, & indomabile. Iam vero si ex quo sit genere,
indagemus, rursus suspicari poterimus, an idem sit cum rhi-
nocerotē, primo propter nominis similitudinem, & eiusdem
quodammodo significationis, cum monoceros siue vnicornis
animal indicet, cui vnicum tantum cornu est: rhinoceros, cui
id in naribus: secundo quia & D. Hieronymus modo rhino-
cerotem, modo vnicornem vertit: tertio quia negotiatores
Lusitani, medicique doctissimi, qui in India non exiguo tem-
pore obuersati sunt, cum de genuina multorū aromatum na-
tura essentiaque, atque ipsius quoque vnicornu cognoscendi
diligentissime & pro viribus elaborarent, profiterentur, se ex in-
colis nihil explicari potuisse aliud, quam quod coniciat, cornu
esse rhinocerotis, reperiri que priuatim in Bengala, ibique
in magna haberi æstimatione, & antidotum credi contra ve-
nenum, se se tamen huius rei incertos esse: ut minus mire-
mur

Cornuum
eiusdem
diuersitas
vnde.

ALTERA
PARS.
Quale ani-
mal sit vni-
cornis.

Vnicornis
quale sit a-
nimal.
Remena.
Reem.
Remin.

Alchere-
hedam.

Cardani error. Rhinoceros non est vni cornu.

mur Cardanum, qui nuperrime vnicornem Rhinoceroti eundem fecit. Quamuis vero Rhinoceros ferocitate celebris sit, a monocerote tamen differt; & Plinius separatis locis de eis tamquam de diuersis specie animalibus egit; & Pausanias præ cæteris id quoque indicat, dum bina rhinocerot. cornua tribuit, vnum quimirum iuxta nares, magnum: paruum aliud sed acutissimum in summitate humerorum. Aitq; Festus vulgo credi quibusdam, eundem esse boui Aegyptiaco. Nisi autem specie differrent, omnis iam his & controuersia esset extincta. Fuit enim non semel Romæ visus & ostensus. rhinoceros, primum à Pompeio Magno, mox in ludis aliorum pugnare cum elephanto. Rarissimum tamen etiam erat animal, ideoq; Diocletianus (Domitianus, vt ex sequentibus patebit) numum edidit, qui ab vno latere rhinocerotis habebat imaginem, qua multorum peritissimorum virorum iudicio magnanimitas fortitudoq; regia indicabatur, vel etiã quod ipse rhinoceroti se assimilaret, qui tarde lenteq; quidem irascitur, iratus vero nunquam placatur. Vtrumq; significatum Martialis egregie semper ab Imperatore honoratis binis lusit epigrammatibus; quorum nempe altero feritatem roburque animantis, altero itacundia tarditatem ostendit. Primum ergo est tale:

Præstitis exhibitus tota tibi Casar arena,
Quæ non promissi prælia rhinoceros.
O quam terribiles exarsit pronus in iras,
Quâsus eras cornu, cui pila taurus erat. Altero sic canit:
Solicitant pauidi aum rhinocerosa magistris,
Seque diu magna colligit ira sua.
Desperabantur promissiprælia Martis
Sed tamen in redijt cognitus ante furor.
Namq; grauem gemino cornu sic extulit vrsu sumo
Iactat vs impositas taurus in astra pilas.

Rhinoceros describitur

Vifus postremo in Europa est rhinoceros nostris temporibus, anno post partum salutiferum 1535, cum Emanuel rex Lusitaniz Vlyssiponi spectaculum ederet, in quo elephas ei pugnans succubuit. Qui tunc cum videre, eum describunt similem elephanto, eiusdemq; ferme magnitudinis, minoribus vero tibiis, vngulis solidis bifidisque, capite porci, corio per tergus durissimo & squamoso, binis cornibus, vt dictum est, ne vero vllus mihi relinqueretur dubitandi scrupulus, vtrumq; cornu beneficio æ fauore Magni Hætruriæ principis inuicem contuli, totoque celo differre obseruaui. Est enim rhinocerotis cornu nigrum, crassitie & longitudine bubali, cæterum neq; cauû, sed solidum ponderosumque, neque contortum, præterquam in extremo, quod insigniter acutum est, iuxta vero exortum, seitis obuestitur, nigris & asperimis: contra monocerotis cornu album est, maioremque præ se fert maiestatem, aliaque continet differentias, vt idoneo loco apparebit: quapropter fateri oportet, vtrumque sui generis esse animal. Cur vero D. Hieronymus in interpretatione sacrarum literarum non distinxerit, rationem etiam obiter tetigimus, siquidem alicubi erat sermo de pluribus numero, inepiumque fuisset dicere, libera me domine de cornibus vnicornis: & quamuis etiam mercatores illi & medici qui in India vixere, non alium agnoscant vnicornem quam ipsum rhinocerotem, nec hoc quoq; negocium facere potest, cum vel ipsi, vt dictum est, opiniois iuz incerti sint. Accedentibus igitur, nobis ad naturalem monocerotis historiam, indicanda primû erit vocis homonymia, quæ non paucis imposuit, vt rem ipsam percipere non potuerint. Dupliciter autem ea vsurpatur, vel adiectiue, vel substantiue: priore modo omne nigrum animal, cui vnicu duntaxat cornu est; altero speciem specialissimam. Aristoteles nunquam eã hoc secundo modo vsurpauit, sed semper adiectiue, quo modo Græce διναγος & τριναγος, Latinis bicorne & tricorne animal est, cui bina, cui tria sunt cornua, quemadmodum manifeste colligitur ex c. 3. lib. 2. vbi agit de animalibus cornigeris. Asinus Indicus (inquit) licet solipes, corniger tamen non est, sed in mularum cornu gerit. Et subdit: Est Oryx monoceros siue vnicornis, sed bisculus. Mox autem lib. 6. cap. 36. meminit onagri, id est asini syluestris, de quo & M. Varro agit in secundo de re rustica, sed neuter cornutum facit, vt vel inde sit manifestum Onagram siue asinum syluestrem asino Indico monoceroti differre. Reperio tamen solum Philostratum, asinum vnicornem (licet et re non sine lapsu) onagram nuncupare: Inquit enim in vicinia Hyphrasidi India fluuii paludibus asinos syluestres degere, cornuq; suo taurorum more genere pugnare: constatque palam ex hisce authoribus tria sui generis animalia esse, asinum Indicum, asinum syluestrem & oryxem, quorum tamen nullum verus est monoceros siue vnicornis quem hic intelligimus. Oryx, secundum nonnullos & Plinium quoque ex capris est syluestribus Libycis, cornu ferrea duritia, colore nigro. Similiter vulgari significato rhinocerotem nominat Plinius lib. 8. 20. & 22. boves Indicos vnicornes & tricornes: additq; insuper syluestres tauros esse atrocissimos & campestribus maiores: dati item in India boues solipedes & vnicornes: atque ita interpretari debemus Oppianum in libris de venatione & Strabonem, dum aiunt in India reperiri equos & asinos vnicornes, necnô & Aelianum, cum ait in Aethiopia tauros esse & vaccas monocerotes. His authoribus consentiunt alii, Plinio vero priuatim Solinus in suo polyhistore: eisdemque sequitur Ildorus, & partim etiam Albertus, qui copiose admodum de animalibus scripsit,

Monoceros siue vnicornis quouspliciter accipiuntur.

Onager.

Oryx.

Tauri syluestres. Boves vnicornes. Animalia vnicornia immixta.

A inter quæ, multa terrestria, multa item aquatilia recenset vnicornia: recenset & serpentes vnicornes, bicornes, tricornes & multicornes. A cornibus nomen accepit cæastes, serpentes perquam maleficus & pestilens: cornutum etiam dicunt ipsum aspidem, cenchrim item & ammoditem. Receset & volatilia insecta vnicornia & bicornia, quale est illud quod ceruum volantē dicunt, quia cornua similiter vt cerui ramosa habet, quæ occultam quadam proprietate spasma mederi ex viris fide dignissimis accepi, si tantum manu retineatur. Vides igitur vocabulum hoc monoceros siue vnicornis commune esse multis animantibus, vt equis, bobus, asinis, capris, belluis merinis, serpentibus, aliisque quibus singulare cornu est, sicut bicornis de bicornibus, tricorns de tricornibus dicitur. Quemadmodum vero in omni illud quod in suo genere præstantius est, generis nomē sibi vendicet: ita etiam monocerotis siue vnicornis nomine proprie & sigillarim apud authores intelligitur animal (quadrupes) vnicu quidem & singulari cornu præditum, cæterum præ cæteris pretiosissimo, etsi interim nonnulli authores melioris notæ æquiuocatione nominis decepti, facultates, quas huic monoceroti proprie dicto debebant, modo equo, modo asino, vnicorni, modo etiam rhinoceroti attribuerint. Quæ igitur deinceps dicentur, de vero & proprie dicto monocerote siue vnicorni intelligivolo. Possit interim hic moueri dubitatio: cur non & asinus Indicus & equus vnicornis possint dici, haberique veri & genuini monocerotes, cum non solum Philostratus, sed & Aelianus, qui diligentissimum se & præ cæteris eximii iudicis scriptorem profetur, illis, non monocerotis proprie dicto vires omnes adscribat aduersus venenum, morbosque deploratos & incurabiles, ideoq; Indiarum regulos ex illis sibi conficere pocula, aureoque certis spatiis, exornare & ex eis bibere solere. Huic quæsto dupliciter responderi potest: primo etsi hoc vocabulo monocerotis alia etiam indicentur animalia, vt ostensum est, non est propterea necesse, vt concedamus, omnia eiusdem esse prærogatiuæ, sed vnû eorum erit verus monoceros, alii suppositiui, quibus tamē ab ignaris, aut a negociatoribus eadē facultates perperam tribuuntur, id quod iam multis etiam medicamentis euenit, & in quibusdam etiam cornuum fructis, quæ pro vnicornu ostenduntur, & magni admodum sunt, cum tamē cum vero & legitimo vnicornu nihil habeant commune, vt suo post loco clarius demonstrabitur. Secundo responderi etiam poterit, nō abhorreere a vero, diuersas illas monocerotis species, ad vnam tantum pertinere. Aelianus enim, alienis vtens verbis, facile decipi potuit, & modo similit̃ equo, modo asino, modo ceruo eum describere, quod diuersa animalia esse crederet: quemadmodum & nos synonima sæpe fallunt, præsertim ea quæ a similitudine rerum imponuntur: verbi causa, cum monoceros nobis Italis dicatur Liocorno vel etiam Lionfante nomine vt apparet à Leone de torro; nō defuerit qui Leonis aliquod genus esse suspicarentur. Quod autem Aelianus aliiq; monocerotem modo equi, modo asini, modo cerui nomine potuerint intelligere, vel inde licet colligere, quod & Aristotelis & aliorum testimonio constet, animal esse rarissimû, & quod rarissime capitur: id quod illi quoq; asseuerant, qui nostro tempore Indiam perlustrarunt. Quod si autem diuersæ veri monocerotis darentur species, iam plurima etiam darentur cornua, & eisdem pleni essent principum thesauri. Vt igitur clarior euadat hæc nostra oratio, nunc illud affirmabimus, etsi vnicornis vna & singularis sit tantum species, confusionem facile euitari posse auctororum, qui alias equo, alias asino, alias ceruo assimilarunt: cum notum sit, omne genus, obscurum licet sit, ex propriis aliquando agnosci differentis: quas deinceps ex singulis qui de eo scripserunt, colligemus, & ex his cæterisque quæ de vnicorni prodita sunt, definiemus, quid reuera sit, vbi reperiat, quæ denique facultates & prærogatiuæ ei ascribantur. (Hæc fere Gesneri est, cuius nomen Baccius dissimulat. Mihi, inquit ille, recitatis Plinii & Aeliani de monocerote verbis, omnino Plinius & Aelianus vnam eandemque bestiam descripsisse videntur, sed nec aliam Philes simia Aeliani. Quin etiam asinum siue onagram Indicum, si non idem, inter vnicornia tamen animalia iam descripto omnium proximum esse dixerim. Conueniunt sane præter cornu vtrique vnicum in media fronte, locus natalis India, equi magnitudo, vngulæ solidæ, celeritas, vita solitaria, robur inexpugnabile, & quod confirmata ætate nulli capiuntur. Colore tantum differre videntur: cum asinus Indicus albus sit reliquo corpore, sed capite purpureo: monoceros fuluus, qui color etiam rhinoceroti à quibusdam tribuitur, sic & cornu color non idem: monoceroti enim simpliciter nigrum Plinius tribuit; asino Indico Aelianus medium tantum nigrû, inferius album, superius puniceum: sed forsitan omnes isti colores in corpore potius quã in cornibus spectantur, caput purpureum, media corporis pars nigra, postrema alba. Philes quidem cornu totum nigrum esse scribit, excepto mucrone. Hæc Gesnerus. Plinius certe etsi separatis locis de asino Indico & monocerote agit, inuicem tamen meo iudicio vel non distinxit, vel suo se proprio gladio iugulari, nobis enim alicubi author est, solum asinum indicum ex solipedis vnicornem esse, sed verba eius recitabo: Corniger a fere bisulca: Solida vngula & bicorne nullum: Vnicorne asinus tantum Indicus, Vnicorne bisulcû, oryx. Talis asinus Indicus vnus solipedû habet: Et alibi rursus:

Ceruum vo lantē.

Asino Indico perperâ vires cætera venenum ascribi.

Monocerotes equi, asini, idē qui viro monocerotes.

Gesneri de vnicornibus quadrupedibus opinio.

Asinus Indicus solus

Cornua

unicornu. Cornua solipedum nulli, excepto asino Indico, qui uno armatus est
Monoceros cornu.) Tres igitur ex antiquis monocerotem describunt, Philes, Aelianus, & Plinius, Philes plenam nobis dedit descriptionem: (quæ talis est ex translatione doctissimi Ioacchimi Camerarii, archiatri Norimbergensis reip.)

Est unicornis India fera cognita
Horrenda visu, calcium quibus ferit
Armis timenda: sed ore si quem proruens
Mora dedit, vix Paonis solers manus
Præfens leuavit vulnere periculum.
Hac insolenter verticis motans iubam,
Longumque noxiumque cornu porrigit:
Quod frontis enatum sub ipso subere
Non est cauum, nec more cornuum leue,
Nec compari undiquaque constat germine,
Limaque ferri visusur mou dactylus,
Gyrus in orbem conuolutum iugibus.

Monoceros
ubi habitat.

Hæc itaque breuis ipsius animantis, eiusdemque cornu est descriptio, cum qua alii quoque conueniunt, ac potissimum Aelianus (quid mirum, cum omnia sua ex Aeliano Philes transcribat, vnde etiam simia Aeliani passim nuncupatur) qui lib. 16. cap. 20. pulchram de eo hanc tradit historiam, quam cum ad nostrum omnino faciat propositum, integram hic recentere non fuerit incongruum. Montes (inquit) esse dicunt in intimis regionibus India asperissimos & feris repletos, ubi qua apud eos bestia domestica sunt, feras esse aiunt, ut oves, capras, canes, boues & per se & sua sponte errare, ab omni cura pastoritia exolutas. Earum quidem ferarum innumerabilitatem, infinitatemque, & historici & Indorum sapientes testantur: inter quos Brahmanes etiam numerandi, qui hoc idem sentiunt. In iis monocerotem, quem vocant Carrazonon numerant, eumque magnitudine ad confirmata atatis equum accedere dicunt iubam, præditum & pilis fuluis esse, pedum bonitate, & totius corporis celeritate excellere, atque similiter ut elephantis pedibus inarticulatis esse, aprici caudam habere, inter supercilia cornu uno, eodemque nigro, non laui quidem, sed verjuræ quasdam naturales habente, atque in acutissimum mucronem desinente ornatum existere, omniumque maxime animalium absonam vocem & contemtam emittere & ad alias quidem bestias ad se accedentes mansuetum, cum vero gregalibus suis pugnare, neque modo mare inter se naturali quadam contentione dissidere, sed contra etiam faminas certare, pugnamque usque ad mortem victi ingrauescere: nam & reliqui corporis maximo robore præditus est, & cornu imprimis inexpugnabile armatur: desertissimas regiones persequitur, simul & solitarius errat. Coitus tempore ad faminam mansuetus mansuetus & pariter præsumitur. Cum hoc tempus transierit, & ventrem feræ famina ceperit, rursus effertur, & solus vagatur. Prætorum regi illius pullos etiamnum teneros aiunt deportari, eisdemque festis & panegyricis diebus ad pugnam committi, ad robur ostendendum. Nam integra atatis & perfecta nullum unquam quisquam meminisse. Hæc itaque omnia Aelianus, cui astipulatur Plinius, & maiorem adhuc lucem addit lib. 8. cap. 21. Cum enim de admirandis India rebus, & de rhinocerotem, deque boue aliisque Indiciis animalibus vnicornibus & de axe præterea, cuius corium Libero patri erat sacrum, dixisset, subiungit: Orsei Indi venantur asperissimam feram monocerotem, reliquo corpore equo simile, capite ceruo, pedibus elephantino, cauda apro, mugitu graui, uno cornu nigro media fronte cubiteri duum eminente. Hanc feram viuam negant capi. Quo loco per Orseos meo iudicio intelligit Nylxos, quorum oppidum pleurofæ Indici ascribere ait lib. 6. cap. 21. montemque Merum, Libero patri sacrum, vnde origo fabulæ (inquit) Iouis semine editum. Coniicio id autem ex antiquissimo quodam numo, quem videre mihi contigit apud Pyrihum Ligorium antiquitatum studiosissimum simul ac peritissimum, ducisque Ferrariensis antiquarium, in quo monoceros siue vnicornis exprimitur, tali plane qualem iam diximus, figura, cornu cantharo Bacchi infrensus, cum inscriptione, ΝΥΣΣΕΩΝ. Quo symbolo significabant se Bacchum colere, gloriarique tam pretiosi rati que animantis venatione: fueritque fortassis Alexandri Magni numus: Græca enim inscriptio est, isque solus Indiam superato enim Dario Persarum Rege, toti Orienti fuit terrori, & ad Herculis usque columnas, quæ ultra Gangem sunt ad Nylsam oppidum peruenit, ibique Herculi & Baccho solenniter litauit. Cum vero post debellatos populos, victoriarum suarum trophæa, arcus, altariaque & pyramides erigeret, qualia apud Ptolomæum legimus in montibus Riphæis fuisse, ad mare item Caspium, & apud Sogdianos, & in India ad ripam Hipasis, Solinus & nostri temporis scriptores, aras Alexandri nominant: ita quoque verisimile est, ad maiorem victoriarum suarum laudem famamque, nummum illum, percussisse. Vt cumque autem est, numus ipse figuram monocerotis solumque natale vere & pulcherrime expressit. Cæterum ne isthæc iudicia memoriarumque destituantur testimonio, utque nonnullæ quæ apud auctores occurrunt, controuersis deciderent: etiam descendemus ad magis modernos, & ad eos qui oculati testes de monocerote scribunt. Aneas Sylvius Piccolominus, qui postmodum fuit Pius secundus Pontifex Maximus, libro de Asia cap. 10. tradit autoritate cuiusdam Nicolai Veneti, in extremis Asiae partibus in quadam prouincia nomine Macino inter montes Indiae, & Cataium, ubi vulgo creditur ha-

Orsei Indi
qui.

Alexander
Magnus
Indiam
vici.

Testimo-
nia recen-
siorum de
unicornu.

bitasse Sericos, reperiri animal capite porci, cauda bouis, singulari in fronte cornu, colore magnitudineque elephantis, cū quo naturaliter diffideat, cornuque ibi haberi in maximo pretio aduersus venenum. Idem testatur M. Paulus Venetus, qui longo tempore Magno Cham Tartarorum Imperatori inseruiuit, cum sibi iter faciendum esset longissimum per India anno circiter M. CCC. quamobrem vulgo magni sunt eius scripta, inter cætera memoria digna narrat in regno Basman, cuius incolæ omnino barbaræ sunt, reperiri vnicornes, esse autem paulo minores elephantis, pilis bubali, pedibus elephanti, capite aprici, tanti ponderis, ut id semper habeat reclinatum, more porcorum in cæno morari gaudere: In media fronte cornu gestare vnicornis & nigrum, linguam habere spinosam, eaque ledere homines & animalia: Vt vero modo dicam quod sentio, non auisim affirmare, etsi alioqui scriptores fide dignos existimem, num hoc animal ab ipsis descriptum, reuera sit verus ac genuinus monoceros: recedunt enim à descriptione quam iam ante pro-

vera accepimus. Nihil enim habet similitudinis vel cum equo, vel cum ceruo, sed est potius animal iustitæ magnitudinis, neque agilis est & velox, sed piger potius & porcorum more velutabro & cæno gaudet: quæ monocerotis naturæ aduersantur: differt & cornu colore, quod nimirum nigrum esse aiunt: quamobrem cum & asini ibi dentur, vaccæ item & tauri capræque vnicornes, hanc quoque vnicornem sui generis esse, nec à ratione alienum esse existimo, in toto Oriente à monocerote proprio & per excellentiam dicto cæteras eas animantes similiter vnicornes, accepto nomine indigitare, quoslibetque suam veram esse sibi persuadere. Quatum vero ad Monocerotem Iulii Veneti, nemo puto vitio mihi vertetur, si rhinocerotem esse iudicauero; non male enim congruunt, quas ei ascribit, notæ, magnitudo videlicet ad elephantum accedens, deformitas, pinguis, & caput porci, quibus fere notis rhinocerotem antea delineauimus. Inter eos vero qui nostra ætate de monocerote agunt, Aloyfius Cadamustus navigationis suæ capite quinquegismo scribit, in quadam noui orbis parte reperiri vnicornes, capique viuos, cæterum cum de forma eorum nihil addat, nullumque de eis ferat iudicium, descriptionem mutabimur à u-

doico Berthema Hispano, qui describens iter suum, quod fecit per Aethiopiam, & mare Erythreum, animal hoc exacte describit, omnemque quas suo monoceroti veteres, notas tribuit. Mecha (inquit) quæ ciuitas est Arabia, portuque per totum Orientem nobilis, septa habet siue claustra regia, in quibus vnicornes gemini asseruantur, quos miraculi loco ostentant populo, nec ab reses est miratur dignissima. Sunt autem eiusdem Alterum eorum quem cõstat natu maiorem esse, pullo equino triginta menses nato haud ab similem crediderim. Prominet in fronte cornu vnicornis, longitudine trium cubitorum. Lõge natu minor est alter, utpote anniculus ac equino pullo simillimus: eius cornu quaterni palmi (quatuor palmorum), dodrantes intelligo) longitudinem haud excedit. Coloris est id animal equi mustelini, caput cerui instar: collo non oblongo, rari magisque iube, ab altera parte ad solũ dependentis. Tibias habet tenues, eisdemque graciles admodum, hinnuli modo. Ungulas anteriorum pedum bifidas habet, caprinos pedes ferme referet. Tibiarum posteriorum pars exterior villosa est, pilique plurimi. Sane id animal ferum videtur: verum forciam nescio qua comitate condiuit. Eos vnicornes quispiam Sultano Mechæ dono dedit. Aduecti sunt ex Aethiopia ab Aethiopum rege, ut comunere necessitudinem cum Sultano Mechæ præfecto coniunctissime iniret. Hactenus ille, exactissime quidem animal ipsum describens, eger tamen declaratione, binè tenet enim notæ cum Plinio & Aeliano non conueniunt. Præterit in primis colorem ipsius cornu, læueque ne sit, an asperum, an ite am fractu osum & spiritus conuolutum, vel non. Plerumque autem euenire solet, ut nonnulla vel propter scribentis incuriam, vel propter rerum, quæ describuntur, imperitiam, fete prætercantur, quæ omnino annotasse oportuisset. Quod autem ad verjuræ illas spiralesque attinet, monendus est lector, ne simul etiam cauitates, ut in columnis quibusdam videmus, necessario requiri existimet: Sufficit enim ut vestigia tantum earum appareant, qualia in genuinis cornibus conspiciuntur, ab imo ad summum usque cornu simul cum spiritus versuræ ambientia. Minus vero ei condonandum est, quod colorem cornu non expressit, præcipue cum Philes & Plinius id nigrum esse dixerint. Atque hic rursum lectorem moneo, nigrum colorem non intelligi, qualem in cornu rhinocerotis & bubali cernimus, cæterum respectu ipsius substantiæ, quæ tota candidat, intelligi itaque fuscum, qualis conspicitur in cornu cerui, etsi etiam vsu & temporis diuturnitate natius ille splendor exterior perdat, & in castaneum fere abeat, ut minus mirari debeat, si Solinus, aliique purpureum id esse dixerint. Differt præterea à cæteris in unguularum descriptione: nam bifidas esse profiteretur more caprarum, cum Plinius & Aelianus integras esse dicant, similesque elephantis. Sed & in hoc tueri potest, dicendo assimilationes dari pro exemplis, non autem quod totæ tales sint: quin minor adhuc proportio existit, si dixerimus pedes habere omnino elephantinis similes, si animal ipsum equum magnitudine nõ superet. Et licet etiam pedes elephantorum callosi sint & rotundi, videntur tamen unguulas habere nonnihil diuisas, eaque in re à solipedis differt, eamque differentiã annotare voluit Barthema

Antecen-
sioru mo-
nocerotes
sint veri.

Monoceros
Pauli Ve-
neti qui.

M: monoceros
à Berthema uis.

Verjuræ
ne conuolu-
tiones ut in
unicornu
intelligenda.

Color niger
unicornu
ut intelli-
gendus.

Elephanta-
rum unguila-
cum

cum aequiore proportione, eum caprinis eis assimilaret vngulis. Sed cur nos circa has differentias exercemus? Ecce quæ datur alicuius rei, siue ea ex fossilibus sit, aut plantis, aut animalibus, descriptio, quæ non apud diuersos qui eam describunt, variat? Ecce quis item ille est qui non aliquando decipitur & in iis maxime, quæ nunquam vidit? Nunquam autem antiqui viderunt fuisse vnicornem (qui de eo scripserunt) sed ex aliorum narratione scribere, pro indubitato mihi persuadeo. Vnde natum est, quod quæ de hoc animali prædicantur, fabulosa fere habeantur, & à nobis propter narrationis diuersitatem, difficilem ipuicem conciliantur, quare summo isthac cum iudicio à lectore examinanda erunt. Si enim dixerimus ea propter aliquid fabulosum esse, quia diuersimode de eo ab authoribus scribitur, omnes eorum historias, etsi vero alioqui veriores, falsas etiam esse concedendum foret, quandoquidem & in eorum enarratione non semel variant historici. Sufficit enim, vt quæ dicuntur, conueniant in iis, quæ sunt maioris momenti, magisque essentialia. *(Iustus Scaliger quoque Vartomani incuriam tacite modestè, tangit ex præfatione CCV. Cardanum exagitant, qui imprudens rhinocerotem cum monocerote confundens. Nequeo tibi, Cardane, inquit) opitulari, qui monocerota sub rhinocerotis nomine pinxit, quæ dicitur hinc beluzioe diuersissima. Rhinocerotis eius picturam vidimus, cuius cadaver etiam est in Tyrhenum litus. Capite suillo, tergo munitus scutula. Cornu gemino, altero pusillo in fronte, altero in nare robustissimo, quo audacissime, pugnat, ac vincit elephantum. Vtiam desinant nugari Grammatici de gemino cornu apud Martialem. Monocerotis autem figuram ex Vartomani facetissima narratione huc scribemus. Vnicornibus equi magnitudo; Crura, pedes, caput, cerui, pili color balius. Equi iuba, rarior, breuior. Coxæ villosæ. Cornu vnum integrum Nices vidimus. alia alibi: sub fulgure vnum, vnum sub lateam, accedens maxime ad berytum, vnum sub punice. Etiam habemus frustum calidum. Megasthenes Vartomani ferocem esse contra quæ ab aliis vulgo acceperamus. Tamecæ ceteram quoque historiam animaduertas à multorum narrationibus discrepantem. Sed Vartomano, viro optimo, qui sese de re vidisse scribit, habenda fides est. Quidam recentiorum, qui alienis operis suas interpolant merces, oxycem atque monocerote eundem esse arbitrati sunt. Credo quod legerent, oxycem non esse. Ceterum hoc eius epitheton est. At huic nostro, de quo agimus, nomen proprium. An sit afinus Indicus, in Aristotelis commentariis est à nobis explicatum. Iidem maiore cum flaginio cum Gazella oxycem confudere.) Est igitur qui de pretiosissimo hocce cornu scripsere, non omnino inuicem consentiant, nihilominus meo iudicio nunquam tanta eius exitit notitia, quam hoc nostro tempore, quo videlicet diligenti multorum navigatione in Indiam multarum etiam aliarum rerum cognitio detecta est. Vixq; videas in hac nostra Italia principem, vt alios taceam, qui non vel integrum, vel truncum saltem possideat. Nec dubitandum quoque, quin iam breui & ipsum animal, etiam in locis degat desertis & inuis, simus cognoscitur: id quoque vero afferemus reuera istiusmodi cornu haberi apud nos posse, si consideremus tot pretiosissima cornua, quæ nunc in principum thesauris afferuntur, de quibus tamen ex allatis antea distinctionibus ferendum est iudicium, præcipue de fragmentis, necnon & de integris, quorum naturalis immutata forma est. Illud itaque in primis quod in templo. D. Dionysii Parisiensis ostenditur, plane genuinum est, & omnibus notis, quæ ab Aeliano, Plinio & Ludouico Barthema recitantur, ad amissim respondet. Asperum enim est, vergit in nigredinem more ceruini. (alii album esse dicunt.) Longum est quinque aut sex vlnas, rectum, versuris spirifue ad summum vsq; conuolutum. Similia ei sunt quæ ostenduntur Metis & Argentinæ in Germania, ite quod apud Polonorum Regem est, crassitudine insigni. Argentinense quidam Germanus, qui id se manibus suis contrectasse asserit, hominis tradit esse altitudine, crassitie quæta manu vna circûdari queat, solidum, absq; vlla rima, si exiguas illas strias excipias, quæ magnam ei vndiq; venustatem conciliant, tanti pòderis, vt mireris, quomodo ab ipso animali ferri queat, odoris omnis expertis, colore eboris, quod vetustate iam ad flauum declinauit. Quæ si ita se habent, ne tantillum dubito, quin & hoc sit genuinum & omni ex parte verum vnicornu, & ad hoc cætera esse conferenda & examinanda. Illa vero quæ sunt Venetiis in thesauro dñi Marci, etsi superioribus anas non sint ab similia, olim tamè lauigata sunt, detractaq; est exterior illa quæ ab Aeliano aliisque memoratur, cuticula, vt sic dicam, aspera cum suis spiris. Scribunt quidam Germani circa annum salutis 1520. in margine Arulæ fluminis Heluetiæ iuxta Brugam oppidum, repertum fuisse cornu, idque monocerotis esse ab illis creditum, quod sane mihi minime videretur, nam vt notas illas taceamus, quas à vero cornu differentes habet, album enim esse inquit, sed in superficie subflauum, duos longû cubitos, nulliq; spirarum versuris, odoratum tum alias, tum accëssum instar moschi fere, cum natuum cornu odoris saporisq; sit expertis: nisi dicamus & hoc cornu ita mangonizatum aliquando fuisse. Ceterum imaginari omnino non possum, qui fieri potuerit, vt res tam pretiosa eo in flumine reperiretur, cum Indiam id animal mittere certo certius sit, à qua plurimis cælis Heluetia distat. Si in litore marino id fuisset inuentum, iu-*

dicare non erubescerem, marinx cuiusdam fere esse. Minus etiam affirmauerim, quod tradi: Albertus Magnus, vidisse se vnicornu crassitudine sesquidodrantis, longitudine vero decem pedum, sine spiris, cætera cetiuo simile. Tantæ enim longitudinis & crassitie cornu: caputque quod id ferre debet, ad animal pertinere videbuntur, quod magis molis narem aliquam adæquet, tantum abest, vt elephantis assimilari possit, taotum minus equo aut ceruo, quorum fere magnitudo vero monoceroti tribuitur. Crediderim itaque illud cornu monstri potius cuiusdam marini fuisse, qualibus Oceanus ille Germanicus abundare solet, qualia etiam nonnunquam in nostris maribus, etsi multo minoribus apparent: authoremque habeo Paulum Diaconum tempore Diui Gregorii Papæ per Tyberim qui cuncta inundabat, balneam ignemque molis per totam urbem trepidante populo enata, tandemque extractam spectaculo omnibus fuisse, cuius hodieque costa in ecclesia B. Virginis, cui à populo nomen est, cuius summa est admirationi, longa pedes decem, crassa quantum longitudo requirit. Ex istiusmodi itaque ossibus diuersa à fraudulentis lucrique audis hominibus confici verisimile est, & nonnunquam etiam quædam ad cornuum similitudinem, quæ postmodum ab ignaro vulgo pro vnicornibus accipiuntur: Poculumque illud quod superioribus diebus Magno Hetruriz duci Cosmo donabat D. Aluarius Mendecius Lusitanus, acceptum à Narsingæ rege, non est meo iudicio (dictum hoc esto cum bona illorum venia,) ex cornu monocerotis, neque is quoque id ausus fuit affirmare, sed potius ex eorum animalium cornu, quæ modo ex Paulo Veneto describebamus, & in Basma & Macino Tartariz regionibus reperiri diximus, magnitudine fere elephantis, nigra & immunda, cornu in media fronte nigro, quo ibi tanquam vero ac genuino vnicornu vtuntur (vt aiunt) aduersus venena. Poculi enim illius diametrum erat quantum vix vtraque manus ambire posset: color illi liuidus, plumbeus & obscurus: maculam habebat in fundo atram, erantque, minusque quam alia cornua densa: spurium autem esse didici manifestissime, cum id cum veri & genuini, conferremus, cuius videndi copiam faciebat ipse Serenissimus dux. Cur modo hoc cornu genuinum vnicornu esse mihi persuaderem, impellebant nos, quas omnes habebat cum iis communes, quæ à Solino & Aeliano ennumerantur. Hæc enim substantia densa & solida, vniuersum, album, quibusdam spiris conuolutum ab imo ad summum, vt videbatur vsque, crassitudine mali Aurantii, vt ex medio ipso cornu exemptum esse sit suspicandum, quare & strigam quoque habet cavitatem, qualem in omni genuino vnicornu esse iudico. Vidi & alium truncum in Vaticano inter alia quæ ibi afferuntur, rariora: nec non & alium apud illustri. Cardinalem Tridentinum. Vterque crassiusculus est bubali ferme instar, foris ruidis, colore pallido, firmus, substantia densa & æquali. Sunt enim cornu ipsius exordia. Hisce denique respondet pretiosissimum illud poculum illustri. & Reuerendiss. Cardinalis Alexandini donatum à Lusitaniz rege, quod vel ex solo intuitu ingenuitatem præ se fert, conuolutumque apparet ex cornu splendissimo & ad instar eboris laui: colore est ex albo pallescens, largum, quantum bini anteriores digiti vtriusque manus circumdare possunt. Audio & alia celebrari partim frustra, partim, & integra, atque præ cæteris illud quod in ditissimo Sereniss. Mantuz Ducis specu afferuntur: Huius, sicuti & quod in thesauro Regis Poloniz conseruatur, iconem dabo in fine capituli.) Aliumque truncum Florentiæ apud Robertum Ricium, quæ tamen breuitatis causa in descripta relinquo: & si fecerit dixisse, omnia quæ reperuntur genuina superioribus esse assimilima, licetritq; ex hætenus dictis affirmare, quale animal sit monoceros & quæ eius sit natura, eiusq; cornu, & ex distinctionibus allatis iudicari poterit, quæ genuina & principibus digna, quæq; ficticia sint habenda. Nunc ergo de viribus & singularibus eorum proprietatibus dicetur deinceps in tertia operis parte.

Superest modo vt dicamus de facultatibus & occultis vnicornu proprietatibus: de quibus multa referuntur, partim vera & principibus innoxia naturalibus, partim etiam falsa & fabulosa, ita tamen ipsi immixta historiæ, vt etiam si omnes excedant fidei limites, non solum ceu vera passim habeantur, sed etiam velut maxima quædam arcana, quemadmodum etiam in aliis rebus, quibus in medicina vtimus, euenire non semel afolet. Nam cum prius diuersis experimentis colligerentur rerum virtutes ac facultates à vulgo maxima ex parte, verisq; vt sit, vbi minus valet iudicium, falsa affingerentur, coacti fuere viri docti etiam nonnulla ex iis inuicem permixta memoriæ prodere, lectorisque iudicio submittere. Quo modo nimirum legimus, helleborum ingenium acueri, amentes sanare, senes ad iuuentutem reducere, lapidem lazuli & Armenum senesque remomari, vitamque facere beatam: scillam pro foribus suspensam maleficia arcere, lapidem bezoarticum, dummodo attingatur, omne genus veneni pellere, alissque pretiosis lapillis nihil non admirandum promitti, si à nobis tantum ferantur, fortunatos scilicet nos reddere, benignos. apud alios gratiosos, diuites, victoriarum compotes; & quod adhuc amplius est, præstare ne ab aliis videamur: siue vt vulgus loquitur, inuisibiles nos efficere: similiaque alia de his promittuntur,

Antiqui vnicornem non viderunt.

Scaligeri de monocerote sententia.

Vnicornu color varius.

De genuino vnicornu Principii.

Vnicornu Parisiensis genuinum.

Vnicornu in Arula flumino reperitum.

Vnicornu ab Alberto memoratum non esse genuinum.

Balnea in Tyberi Roma videntur.

Vnicornu genuini truci ubi.

TERTIA PARS. De facultatibus vnicornu.

Cur quædam falsæ à bonis authoribus referantur.

Virtutes seu perflitiosa.

Galenus quid in Dioscoridem a scripturis de simplicium medicamentorum facultatibus...

vt apud Plinium & Solinum non semel est legere, & aliquoties etiam apud Dioscoridem: adeo vt Galenus, qui post vixit, scripturus de simplicium medicamentorum facultatibus, coactus fuerit, in multos an. admittere. Alios epim prolixitatis arguit, alios quod veris falsa permiscuerint, & inter ceteros in Pamphilum precipue fuit inuectus, quod inter facultates plantarum, incantamenta, veneficiaque & similes ailes superstitiones alias immiscuisset, quibus postmodum ignarum, iudicioque carens vulgus fidem prestat, & tanquam miracula quaedam recenset, vt interim taceam, a quibusdam in malam partem vsurpari. Et quamuis Dioscoridem laudaret, quod pre ceteris veriora scriberet, in eo tamen quaedam quoque censura indigere aduertit: nec desunt etiam nostro xuo viri iudicio prepollentes, qui in omnibus medicamentis cum simplicibus, tum compositis facultates examine diligenti indigere contendunt: Multa enim vtentes decipiunt, vnde postmodum ceteris nulla fides adhibetur. Cum itaque de omnibus medicamentis semper aliquid superstitiose sit scriptum dictumque: quid mirum si idem nostro vnicornu euenerit, quod hucusque; prater vulgus & tempus quo paulatim tenebris inuoluuntur omnia, etiam si alias luce clariora, alium esse sortem non habuit. De hoc autem pre ceteris fabulosa, fgmentaque tradi potuerit, quandoquidem rarum semper fuit & in summo pretio, & ab omnibus expetitur ac desideratur: istiusmodi enim pretiosis rebus, vt carius vendantur, nonnulla plerumque admiratione digna affingi solent. Declaratur igitur rei ipsius veritatem, omnes simul facultates examinabimus, manifestissimasque quasdam distinctiones afferemus, quibus veræ proprietates istiusmodi, quo de agitur, cornu aperientur, & quomodo tot eius eucomia & prerogatiuæ, admirandæque vires sint interpretandæ, enucleabimus. Nulli itaque dubium est, quia operationes facultatesque omnium rerum nitantur, orienturque a sua forma, cuius sedes, vt ita dicamus, in medio est sine centro eorum, & ab illa etiam differentia formales dimanant, illius videlicet ministria quodammodo, et si inter ipsa aliis sint interioribus, centroque propinquiores, & quaedam etiam ad qualitates elementorum, & ad accidentia exteriora vsque se extendant, ad vbi vt omnium operationum, quæ dantur in quacunque re, alia vt pote nobiliores & secretiores, immediate dependant ab ipsa forma tanquam primo agente & regina omnium operationum, alia ab eius differentiis, quæ eorum sunt quoque nobiliores, quo principio suo sunt viciniores: alia denique dimanant a qualitatibus elementorum, suntque manifeste, vt calidum, humidum, frigidum & siccum, quas in omnibus mistis esse inueniunt. De hisce autem facultatibus, quæ a qualitatibus elementorum proueniunt immediate, tuto iudicium, ferri potest: ingeniosum doctrinaque eas nostra assequi possumus, quia sensibus nostris manifestæ sunt. Omne enim calidum aptum esse constat calfacere, frigidum refrigerare, siccum siccare, humidum humectare, & per consequens, prout quatuor istæ qualitates inuicem miscentur, oparari secundum diuersa quæ inde oriuntur, temperamenta: Sed cum intellectus noster scrutatur eas, quæ dependent a differentiis internis, non paucis obruitur difficultatibus: quo enim magis recedunt a sensibus nostris, qui velut manu intellectum ducunt ad scientias, propiusque contra ad principia formarum accedunt, & nobis operationes & causæ earum redduntur obscuriores, adeo vt illæ quæ immediate ab intima forma dimanant, plane nobis sint incognitæ, vt inde occultatum facultatum nomenclaturam sibi vendicant, nec alia nobis ratione innotescant, quam quatenus nos ad eas ducit experientia. Nullam siquidem rationem dari nouimus, verbi gratia, cur magnes trahit ferrum, nisi quia talis ei inest natura, facultasque formalis & intrinseca. Sicuti modo in manifestis qualitatibus, vt pote sensibus expositis, nemo decipitur, ita contra ab occultis huiusmodi proprietatibus omnes fere dimanant superstitiones ac fgmenta. Cuiuscumque enim rei facultatem, dummodo non excedant limites ipsorum sensuum, vel quilibet experimenti adiuuamento, causam inuestigare potest, videlicet calidane sit, an frigida humida, an sicca, sed perscrutando ulterius, iâ intellectus suo paulatim destituitur duce, illiusque more qui per tenebras tactu viam sibi parat, necessario cogitur vti coniecturis, vt eas assequatur: quibus modo si viri vtantur eruditi, iudicioque vigentes, nonnunquam, ad intimas vsque rerum notitias penetrant: sed quæ longe maior copia est, qui ob iudicii sui imbecillitatem variis fgmentis veritatem obnubilant, fit vt ipsa immensas confusiones incidamus, adeo vt etiam docti, magnique iudicii viri, multis fabulosis sæpe fidem adhibere cogantur, (quia aliis occultis proprietatibus ita immixta sunt, vt distinguere inuicem nequeant,) vel simul omnes inficiari: id quod in hoc nostro euenit vnicornu, de quo nimirum variæ ac diuersæ enumerantur virtutes, partim inter occultas referendæ proprietates, partim plane manifestæ, partim item morales, partim denique omnino superstitiosæ: quas omnes inuicem discernere nouisse plurimum refert. Osteadimus itaque primum, vnde euenerit, cur tot tantaque de huius cornu viribus prædicentur, mox facultates veras rationibus corroborabimus, & tandem alias etiam enarrabimus, quæ veræne sint an falsæ, nec affirmabimus, nec inuestigabimus, sed qualiter ab aliis referuntur, quodammodo repetemus. Proprietates

Fulera facultatum in omnibus rebus.

De quibus facultatibus tuto iudicium ve licent.

Virtutes & proprietates occultas.

Coniectura virorum doctorum quid possit.

A igitur vnicornu singulares & pre ceteris excellentes esse, in de in primis constat, quod a mundi ipsius pene exordio Chaldaei & mox Hebraei eius mentionem fecerint, venustissimas inde allegorias desumentes: inter quas tria reperio præcipua significata, fortitudinem, æquitatem & exaltationem. Omnes autem quas ex sacris literis recitauimus autoritates, fortitudinis & ferocitatis huius animantis symbola quaedam indicant, nominatim ex Psalmist. 21. Vbi dicitur, *Saluame Domine ab ore Leonis, & a cornibus unicornium humilitatem meam:* Et Esaiæ 34. Vbi loquitur de ira Dei aduersus Idumeos & Assyrios populi sui persequutores: *Vnicornes cum eis & tauri cum potentibus.* Et Iob 39. indicantis animal esse indomitum & ferociens: *Nunquid volet rhinoceros seruire tibi, aut morabitur ad gregem tuum, aut alligabis rhinocerotam ad arandum? Acquitatem & integritatem indicabant Moses, vigesimo octauo, Deuteronom. cū tribu benediceret, iam iam in territuro. Sicuti primogenitus tauri pulchritudo eius, & quæstionum monoceroti cornu eius. Exaltatio autem & prerogatiua significatur Psalmist. nonagesimo primo. *Exaltabitur sicut cornu unicornis cornu meum:* Et vigesimo octauo. *Dicitus Dominus quemadmodum filius unicornis.* Et septuagesimo septimo. *Aedificauit sicut vnicornium sanctuarium suum in terra.* Iuxta huiusmodi significata intelliguntur etiam nonnulla emblemata symbolaque: quæ & ipsa singularem aliquam proprietatem vnicornis indicant: inter quæ illud præcipuum simul & antiquissimum, quo ipsum animal in gremio virginis alicuius depingitur & continentia castitatisque typus habetur. Et enim teste Plinio viuum capi nequit, & vt alii referunt, nisi virginis alicuius auxilio capitur, cui naturæ quodam ductu sese submittere, in gremium eius sese dimittit: moxque ibi quiescens dormitansque, a venatoribus capitur. Auther est huius historie Albertus Magnus, ex Isidoro ni fallor, qui libro duodecimo Etymol. cap. vnde tradit talem vnicornis naturam esse a multis pro iurato affirmari, reueraque haud alio modo capi, obmarique dum tenera adhuc esse ætas. Veruntamen falso omnino istiusmodi de castitate eius allegoria est, & historia ipsa a vero abhorret, naturæque ipsiusmet animalis aduersatur. Nam vt Aelianus testatur, femellas suis odit, & nisi coitus tempore mansuetæ ad eas accedit & regalis sit, & mox rursus, cum ventrem illæ ferre cœperint, cœratur, & solitarii obvagatur per desertum, & inuia hominibus loca. Rectius itaque & significantius istiusmodi emblemata significabitur vis amoris, nam quemadmodum hæc fera sua natura asperrima, & a feminarum consortio abhorrens, finit se tandem ab illo vinci ac domari, sic multo minus nos resistere ei posse, qui & deorum superbiam depellit, & Herculis in primis ferociam leniuit, rigiditatem demulset Xenocratis, & sapientiæ contaminauit Salomonis: Numisma etiam Nisæorum, cuius supra quoque mentionimus, pulcherrimum emblematis significationem habet. In eo vnicornis qualis a Plinio describitur, inclians caput, cornu in caetharum Liberi patris inserit: inscriptum ei NISÆON. Indicant namque gloriari se istiusmodi feram, quæ toto terrarum orbe ob cornu sui contra venena præstantiam celebratur, solos possidere, suæque regionis propriam esse, & fortassis Bacchum deum eorum tutelarem vinum eo consecrasset. Vt autem ad nostra tempora descendamus, aliquot Pontifices nominatim Clemens VII. & Paulus III. vnicornem vsurparunt in suis symbolis, indicatur exaltationem, fortitudinem, iustitiam, aliasque virtutes suas confirmiles. Similiter emblemata antiquissima ac nobilissima Criuellorum Mediotanensium familiae, quam primo illustrauit Celestinus Papa III. & nostro tempore illustrissimus Cardinalis Criuellus, ab huius quoque feræ naturæ ac virtute acceptum est. Eam enim pingebant hoc addito lemmate Gallico, quia a Gallorum Rege id acceperant, POVR SAVVER LEAVTE. Eo namque modo & ingenii sui vires, & integritatem erga regem suum indicabant. Manifestior vero significatio fuit emblematis Bartholomæi Aluiani, quod a tanto celebratur inter emblemata aliorum clarorum virorum. Pingebat hic vnicornem cornu suum in riuuulum quendam aquarum immergentem, cum verbis, V E N E N A P E L L O. Pinxit denique & Sambucus hoc animal inter alia emblemata, cum eodem PRETIOSVM QVOD VTILE. Vbi indicatur, ea quæ virtutis nostræ præcipue conducunt, & viros etiam ingenio & doctrina præstantes, maximis cohonestandos esse præmiis. Tam ex allatis itaque problematibus, quam ex communi hominum consensu licebit affirmare, immensas esse vnicornis facultates, sicuti nunc deinceps clarius etiam demonstrabimus. Proprietatum eius igitur naturalium, alias vulgares esse & a manifestis qualitatibus dimanare, (quales sunt quæ vim habent siccandi, astringendi, simileque alias,) alias occultas, nemo equidem dubitat. Est autem cornu huius animalis, sicuti antea ex Phile potissimum ostendi, & sicuti etiam ex fragmentis, poculisque quæ videre mihi licuit, coniectere potui, ebori & colore & substantia non abinide, foris nimirum pallefcens, coloreque fete buxco, solidum, densum, ponderosum, qualia fere etiam sunt aliorum animalium cornua, quare & horum more limari potest, atque radi, odoris saporisque omnis expers. Vis ei moderate desiccans & astringens, vnde multa, omnia nempe quæ cornu ceruium, præstare potest, quæque ebur. Duo tamen circa vsu sunt annotanda non*

Moralia de unicornis.

Fortitudinis typus.

Æquitas Integritas.

Exaltationis.

Emblemata.

De castitate falsa dicitur.

Vis amoris typus.

Numisma Nisæorum quid indicet.

Symbola cum picture vnicornis.

Aluiani emblemata.

Manifesta facultates vnicornis.

Vnicornis descriptio.

Vnicornu
olim nō su-
mebatur in
tra corpus.

Vnicornu
vitiatur.

Maxilla
pro vnicor-
nu vitiatur.

Lapis pro
unicornu
venditur.

Occulta
proprietates
unicor-
nu.

Cōsuetudo
docta de vi-
ribus occul-
tis.

Pretiosa
natura oc-
culantis.

Communis
natura.

Vires qua
pra caeteris
admiranda.

non parvi ponderis; primo quod nullum ex antiquis sit reperti-
ri, in classicum alium auctorem, qui id vel simpliciter, vel vsti-
vel in pulvere propinavit, aut propinari dixerit. Sed hoc i-
deo factum quia genuini semper perexigua fuit notitia, & ad
manifestas illas facultates, satis erat ebur, & cornu cervinum,
quorum vbiuis copia est. Cum vero prerogativa, illa vni-
cornu dependeat a proprietatibus occultis, quae postmodum,
vt historiz testantur, in eo diuersis hominum experimentis,
obseruatae sunt, pretiumque eius adauerunt, non pauci ca-
pta inde occasione non sine grandi lucro id adulterare stu-
duerunt, fragmenta alterius cornu vsti pro eo ignaris empto-
ribus obrudentes, & ne fraus fucusque detegeretur, multa de
facultatibus eius aduersus vermes & venena affingentes. Su-
bitque mirari, cur multi nostri saeculi, qui tamen simplicium
alias cognitionem non parum illustrarunt, hunc fucum non
solum non detexerint, sed & vsum istiusmodi suppositorum
fragmentorum aduersus venena febresque malignas conces-
serint, cum alioqui, si paullo diligentius examinarentur, vel qui-
libet videat fragmenta esse eboris, aut aliorum etiam ossium
vstorum, ferz fortassis cuiusdam marinis, (Vide supra quae ex
Bellonio & Parzo, scriptimus,) aut etiam petrae fossilis. Vidi
ego maxillam ferz cuiusdam grandissimae ad viginti fere vi-
nas est terra loco glareoso erutam, quae forte per aliquot cente-
nos annos ibi sepulta iauerat, tota namque exceptis dentibus
iam erat facta lapidea, quae postmodum, vt audio, pro vnicor-
nu vsuata fuit, priuatim autem contra vermes: erat enim sa-
pore piccante & astringente, & in qua ebulliebat. Audio
& lapidem quandam ab agyris & circumforaneis pro vnicor-
nu venditari, id quod & Brasauolus, in examine suo simpli-
cium aduertit, dum ait, omnes pene pharmacopoeos lapidem
loco vnicornu vendere: idque & ego testari possum ex fide
aliquot almaz huius Urbis dignissimis ciuibus, qui affirmant
erui istiusmodi lapides non vno loco, nominatim vero in
Calabria, indeque a circumforaneis ad alia loca deportari,
proque vnicornu omnibus obrudi: emptores autem facile
decipi, quoniam lapis ipse ossibus vstis est vndiqueque simil-
limus, squammatim compactus, siccus, aquae immixtus, bul-
las excitans, quod euidentissimum & infallibile sinceritatis
vnicornu signum esse vulgus vbiq; credit. Et quamuis modo
istiusmodi frustra, siue lapidum, siue ossium vstorum, v-
stari possint, vbi opus est exsiccatione, astringentiaque, vt
aduersus lumbricos, more cornu cerui vsti, eborisque & spodi-
dii, non propterea vnicornu esse dici possunt, quod hoc non
propter manifestas, sed propter occultas tantum facultates
propter manifestas vsurpari assolet, idque modo per se, modo a-
liis simplicibus immixtum, quae communiter contra venena,
& in febribus mali moris exhibentur, vt bolus Armenus, ter-
ra sigillata, fragmenta lapidum pretiosorum, lapis lazuli cer-
ui, corallum & id genus alexiteria alia, de quorum fa-
cultatibus non alia ratio assignari potest, quam quod tales es-
se experientia vsusque ostenderit, nisi & cruditis quibusdam
coniecturis eadem assequamur. Cum enim rarissime repe-
riatur istiusmodi fera, & nisi summo cum labore, singulas
imprimis, sublimisque eius cornu vires inesse conicimus,
quoniam natura in istiusmodi pretiosissimis gignendis pac-
tissima potius, quam copiosa esse solet, id quod metallorum
pretantissimorum, lapidumque pretiosorum exemplo om-
nibus notissimum existit: nam quemadmodum principes, pe-
ritique aconimi thesauros suos occultant, resque suas pretio-
siores septis claustrisq; abdunt, aliisque locis secretioribus,
ita & illa aurum, argentum, lapidesque pretiosos terrae altis-
simis visceribus, margaritas in imo maris abscondidit, non-
nulla etiam, vt & monocerotem in locis desertis adituq;
asperrimis. Iam & ex substantia de proprietatibus aliquid con-
iici potest: quae si in gemmis margaritisque examinetur, appa-
rebit in mixtione earum exuperare formam, materiae contra
in esse parum quidem, sed quantalacumque illa est, puram ef-
se, & splendidam, stellarumque naturae non ab similem, vt vel
ideo caelestibus plane viribus praeditas esse nemo audeat in-
sciri, immo vero cruditi asserunt aequae operari parua quan-
titate, quam si magna vsurpatur, nonnullas applicatas tan-
tum, non aliter quae magnes ferrum assolet, venenum & quod-
eamque aliud naturae nostrae inimicum ad se allicere. Fitque
praeterea coniectura virium istiusmodi ex signis exteriori-
bus, densitate, laeuore, odore, sapore, & colore. Densissimum
autem est hoc cornu, & si quod aliud ponderosum, album, pu-
rum, vni forme, & in quolibet vnicorni vnicu. Admiranda in-
super est ea vis (vt doctissime dixerit Auicenna in libello de vi-
ribus cordis) quae calcificat cum ipsa non sit calida, quaeque refri-
gerat, cum ipsa non sit frigida, & quae ea praestat, ad quae natu-
raliter valet, nullo adiuua artificio, non videlicet vsta, nō lota,
aut alio modo praeparata, vt in cornu cerui fieri solet; adeo vt
cum Aeliano & Philostrato caeteri quoque auctores in eo con-
ueniant, antiquos illos Indiarum reges, apud quos primū hoc
cornu innotuit, ex eo pocula sibi fabricasse, exque iis bibisse, &
aduersus omne venenum, quoddam velut antidotū praestan-
tissimum esse nosse, praesensque remedium aduersus ebrietatē,
spasmus, epilepsiam, aliosque morbos incurabiles, quales nunc
sunt febres malignae. (Fieri potest reges illos vulgo persuasisse,
quod ob allatas a Baccio rationes ex iis cornibus biberat, vt sic

ma^o veneno è medio tollentur, cui alias quā maxime sint ex-
positi, non aliā tamen ob causam, quā cur nos ex vitro, bibisse
arbitror. Ex cornibus enim pocula conficere antiquissimū esse
inuenio. Athenus l. ii. tradit antiquos ex cornib^o bouillis bi-
bere solitos fuisse, & idcirco Dionysium (hunc apud Indos cul-
tum fuisse ipse etiam Baccius profitetur in explicatione numis-
matis Nyscorum) *νεκροφωῶν* cornutum fugi, & Taurum à plu-
ribus nuncupari, & *ταυρομορφος* id est, taurina facie conspici in
Cyzico. Eiusdem moris ex cornibus bibēdi, id quoque est indi-
cio, quod & vinum aqua miscere *νεκροφωῶν* dicatur, & vas ipsum,
in quo mixtio huiusmodi fiebat, *νεκροφωῶν* appellatur *ἀπό τῶν κί-
ρας*, quasi *νεκρῆ ἀπό τῶν κίρας* *βυζαντινῶν πόμα*, id est quod
potus in cornu infundatur. Hinc Ambrosius quoque, *cornū in-
quit, in medio vini plenū*. Addit Athenus ibidem, nostris quoque
temporibus cornuum apparatus cernitur, quae rhyta nonnulli
appellant. Profert etiam exempla Centaurorum, Thracū, Pa-
phlagonum, Perhaeborum, Philippi Regis Macedonū, regum
Paeoniae, qui ex cornibus, quorum labra nonnunquam vel au-
ro vel argento operiebant, bibere consueverunt. Athenienses
autem argentea cornua facientes ex iis bibebant. Poetae praeterea
multi antiquos inducunt ex cornibus bibentes. Aelianus
author est Ptolomaeo secundo cornu bibulum ex India allatū,
quod tres amphoras caperet. Quidam autē cornua aurea vsur-
pabant, alii oculos poculi aureum vel argenteum faciebant.
Paeoniae autē boues educant, qui cornua gestent tantae magni-
tudinis, vt capere possint tres, aut quatuor choas, & idcirco ex
iis facere pocula, quorum labra auro, argenteo circundabant
Atheno teste. Samogithas vrorum cornibus pro poculis vti,
testis est Sigismundus Baro, in cōmento rerum Moscovitarū.
Hieronymus Mercurialis libri primi de gymnasticis cap. ii. an-
tiquissimum tricliniū marmoreum depingit, in quo accubentiū
vau ex istiusmodi cornu poculo bibit, indeque veruculissimū
illum lapidem esse arguit. Vidit eum Pataui in aedibus
Rhamnusianis, post curiam vrbis praefecti, in vico Patriarche,
ad Diui Petri. Audioque & in inferiori Germania; vbi more Gre-
corū conuiuia paruis poculis inchoant, magnis vero claudunt,
cum ex potu incalere, inter alia maiora pocula, bubula quoque
cornua vsurpare, quod cum pede (vt sic dicam) careant, biben-
tes ex eo per se exsiccare coguntur. Testatur & Ioan. Gulielmus
Stuckius libro tertio antiquitatum conuivialium hodie (apud
superiores scilicet Germanos) licet rariorē eorum vsum esse,
seleque vidisse huiusmodi cornu bouinum ingens, cuius labrū
argento erat obductū: conuenienterque profecto esse cornu peris
illo Bacchi mancipiis, huiusmodi poculi genus. Non me latec
interim multos viros doctissimos, vt Mercurialis l. i. Lect. Var.
& Ioan. Langium in epistolis medicinalibus epist. 39. opinari,
veteres cognosce poculis vsos, quod ea salubriora crederent, quā
tamen sententiam non alio quam Aeliani & Philostrati testi-
monio astruunt. Sed & veterum medicorum instrumenta fue-
runt cornua. Cornibus enim liquotes mensurabant, cornibus
in sacificatione pro cucurbitulis modo ex aurichalco, vel etiam
vitro confatis, utebantur; cornibus clystera ministrabant,
teste Galen. l. i. & 2. de cōposit. medicament. & l. 13. Meth. Hil-
ce huiusmodi accedit medicorum experimentum, qui eo, cum se
offert occasio, feliciter vtuntur. Taceo interim multorum no-
minis, quia hoc in singulis desiderabam, vt rationē quare vte-
rentur, reddidissent. Fere autē omnes qui de venenis scribunt,
& febribus pestilentibus, vsum eius cōmendant & approbant,
atque inter alios doctissimus Marsilius Ficinus de eo agit primū
in lib. de vita calitis comparanda, vbi vires ei attribuit plane
abditas & caelestes, quas post rursus adstruit ex communi me-
dicorū experimento in lib. de antidotis aduersus pestē Appro-
bat id etiam Brasauolus, nisi me memoria fallit, dē modo verū
acgenium nancisci liceat. Et à Matthiolo recensetur inter
antidota aduersus venenajali praeterea, nominatimque Aloyh^o
Mundella aduersus morsum canis rabidi, aliorumque animalū
maleficorum, & vermes quoque, eorumque symptomata: nihil ta-
men audeat asserere, quandoquidē id nunquā viderat. Haud
prompto animo eodē vtuntur medici Romani propter genui-
ni iustitiam, & impensam: vade etiam sit, quod id fere nunquā
praescribitur, nisi cū zeri eo non amplius egent, vel ipsum iu-
uare amplius non potest: Tam ingens autem est huius cornu
pretiū, vt plane regia futura sit impensa, si quotidie eo vti ve-
limus. Superioribus annis mercatores quidā Germani venale
vnum (ex iis fortassis, quorum antea memini) Romā ad princi-
pes quosdam attulere, pretio nonaginta millium coronatorū.
Iulius tertius, vt maximos illos imitaretur Imperatores, Anto-
ninum, & Seuerum pharmacopaeā crexit in vaticano, pretio-
sissimis opulentans medicamentis, inter caetera etiam fragmē-
tum mercatus est vnicornu duodecim millibus aureorum
mercatoribus quibusdam Epidauriis; quo non semel Augustinus
Ricchus Pontificius tunc temporis archiatrer felicissime
utebatur, modo scrupuli, modo decem granorum pondere, ex
vino si febris non aderat, sin aderat, ex aqua aliqua cordiali,
multosque à grauib^o & periculosis affectibus liberabat, quorū
nonnulli hodieque sunt superstites. Illustriss. & Reuerendiss. Cardinal.
T. Ridenit. truncū possidet vnicornu pulcherrime diuersis
exornatum gemmis & auro, in quo omnes, vt ante quoque indi-
caui, notae veri ac genuini vnicornu conspiciuntur, est enim
natiuum ipsius cornu, quo capiti annectitur, principium, bra-
chii

Cur reges
ex vnicor-
nu biberēt.
Ex cornu
bibere mos
antiquissi-
mus est.

Rhyta quae

Bolus Pae-
oniae.

Tricliniū
antiquissi-
mum.

Instrumenta
medico-
rū cornu.

Vnicornu
folix succos
suo.

Pretiū
unicornu.

Vnicornu
Pontificiū.

Vnicornu Cardinalis Triditini. chii humani crassitudine, foris pallidum, intus album, totum densum & eboris instar ponderosum; de cuius viribus, etsi iam splendidissimus ille princeps eas perspectissimas sibi haberet, multoties enim vsu eius liberalissime quam plurimis coactis, placuit mihi periculum facere in duabus columbis, quibus cum arsenicum propinassent, illa cui mox rasuram cornu illius exhibueram, superuixit, cum altera duarum tantum horarum spatio extingueretur. Exhibuitq; id postea sapissime, vbi metus erat suspitione de veneno, contra fungos, in exanthematis, in febribus pestilentibus, cum felicissimof: re semper succellu, qualem ab omni genuino vnicornu sperare possumus, dummodo apto tempore & loco propinetur, & cum iudicio, recteq; associatum cum vomitoriis, aliisq; euacuantibus, vt periti medici facere assolent. Ceterum tamen tot veterum & centiorumq; de pretiosissimi istius cornu proprietatibus autoritates sint rationibus experimentisq; comprobatae, vt vel quilibet iis acquiescere debeat, tanta tamen humani generis est imbecillitas corruptelaq;, vt & mille praeterea de eo vanitates atque nugae dicantur, & vulgo credantur, & olim etiam dictae sint & creditae apud Indos; cum enim reges principesq; suos cerneret tati istiusmodi facere cornua, vt ex ei sibi crateres fierent & ferre ex his solis biberent, nouas quotidie vires affinxere (vulgus enim opinionibus suis magis quam rationibus duci solet,) coepereq; etiam credere & aliis prouulgare omnia illa mirabilia quae tandem a Philostrato memoriae tradita sunt, quod nepe ex istiusmodi poculo bibens, illa die nullo affectu praeter naturam corripit possit, & ne ebrius quidem effici, siq; vulnerari contingat, nullo dolore torqueri, nullis deniq; venenis, quae nocendi causa referantur, offendi, & quod omnium maximum est, per medios ignes incolumes transire. Peruenitq; fama isthac vulgaris ad nostra tempora, & adhuc creditur: non esse necesse, vt intra corpus assumatur, vt alia antidota assolent, ceterum satis esse, si tantummodo portetur, aut praesens habeatur: hoc enim modo duo praestare, summa plane digna admiratione, illato nempe veneno sudorem emittit, & si vel aquae vel vino immergatur, bullas excitare. Haec itaq; & similia alia cum de eo blaterent circumforanei, aliiq; homines vulgares, maximam illis suis fragmentis auctoritatem conciliarunt, nam cum in aqua alioque humore bulliant, etsi vel ossa sint vsta, vel lapides, vt ostendimus, ignaro tamen vulgo, cui id indubitatum bonitatis sinceritatq; signum est, pro vero vnicornu obrudunt, carissimeq; vendunt. Vt modo inter hasce, quas referunt, miraculosas facultates, suum quoq; veritati locum assignemus, tres opus fuerit, dubitationes diluere; videlicet an verum sit, cornu hoc omni veneno resistere, si illato veneno sudet, aut in aqua aut vino bullas excitet, & quid denique tam enormibus pollicitationibus credi debeat. Quod ad primam dubitationem, equidem haud facile defendi potest, vnicornu, aut quoduis aliud medicamentum siue antidorum omnibus venenis conferre posse: impossibile enim id esse videtur, & ab omni ratione alienum. Nam aut operabitur qualitatibus suis manifestis, vel proprietatibus occultis: si qualitatibus manifestis, verbi causa, quia calidum, proderit tantum venenis frigidis, non autem calidis: si proprietate occultis, operabitur vel per antipathiam, vel per sympathiam, atqui hanc vel illam habebit cum hoc, non cum illo veneno: alioquin namq; si admittimus vna eandemq; rem aliarum rerum effectibus inuicem contrariis aduersari, iam rotius naturae ordo inuertetur. Nihilominus etsi istiusmodi argumenta sint inuolabilia, si tamen recte intelligantur, non aduersabuntur, minimeq; obstabunt, & vt paucis intercedatur controuersia, aliud fuerit, dicere, antidorum naturaliter, & directiue, vt vulgus loquitur, omni veneno aduersari, aliud tantopere cor ipsum roborare, vt venenis omnibus resistere queat. Admitteretur igitur argumentum, si dixerimus, nullum antidotum propria vi resistere omni veneno, calido scilicet frigido, erodenti & calorem nostrum destruenti: contra si dixerimus, antidorum naturaliter roborare cor, actioneq; secundaria, vt loquuntur medici, efficaciam habere aduersus quodlibet venenum, id rationi minime repugnabit. Torsit autem & veteres diu istiusmodi quaestio, & ab vtraq; parte suae afferebantur rationes, Mithridaticumq; quod tunc ceteris praeferebatur antidotis, parum efficaciam habere arguebant aduersus morsus viperarum aliorumq; animantium vitulentorum, vt vel ideo thetriacum excogitavit Andromachus celeberrimus tempore Neronis medicus, quam & olim multi, additis etiam elogiis, & Galenus quoque & nostri denique temporis medici, tantam vim habere asserunt, roborandi nobilissimum istud viscus, vt omne venenum repellere possit. Quia ni itaq; id de vnicornu dici posse concedemus? Quemadmodum n. quispiam egregie vndique armatus, optime se ab oppugnantibus tuetur, similiter ipsum cor hocce antidoto roboratum, a nullo veneno, siue id sit calidum siue frigidum oppugnari opprimique se sinit. Hoc ergo sensu intelligendum erit, cum dicitur, vnicornu omni veneno resistere. (Probandum hic erat vnicornu cor roborare. Negat enim in Paraxus, vt supra scripsimus.) Altera quaestio erat, num vnicornu illato veneno sudorem, vel in humore bullas excitet: ad quam quod attinet, legi apud non paucos scriptores, & illos etiam, qui dari reuera id affirmant, a vero prorsus & ratione illud alienum videri, quandoquidem sudor sit ab intrinseco, & a potentia sensitua ac vegetatiua, quod de vnicor-

An omnibus venenis aduersari possit. nu dici non potest: vel si tamen vulgo concedamus illud sudare, sudare dicemus per accidens, quo modo alia etiam laeua, vt vitrum, specula, marmora vel tantilla aeris humiditate infecta sudorem emittere videntur, id quod manifestius adhuc curare videmus in mensis, propter vapores qui a calidis & humidis obsonis eleuantur. Falluntur tamen qui isthac aduersus cornu nostrum obiciunt. Cum enim vis atq; efficaciam rationum suarum in eo consistat, quod sudorem dicant animae operationem esse, reiq; vitam habentis, inueto ego hoc dictum, atque inquit, vnicornu caret vita: ideoq; proprie dictum sudorem non edit, nec a principio mouetur intrinseco, sed quia laeue est & frigidum, foris ab aere & vaporibus exudationem sibi acquirit, quae sudoris similitudinem obtinet, & sudoris nomenclaturam sibi vendicauit. Siue ergo ab occulta proprietate, siue a principio extrinseco, siue a qualitate veneni, quod aerem inficiens laetare ipsius cornu contamineare potest, quo modo nimirum a menstruata muliere inficitur speculum, siue ab occulta quauis alia causa fiat, parum refert, dummodo verum sit, quod vulgo de istiusmodi sudore fertur. Equidem Petrus de Abano quem Conciliatorem dicunt, in lib. de venenis asserit, cornua cerastis similiter praesente veneno sudorem emittere, ideoq; principes manubria cultorum suorum inde concitare, & in mensa vsurpare. Idem quoq; affirmant de iaspide quodam cineritii coloris, quem linguam serpentinam vulgo nuncupant, aut linguam viperinam, quam sagitta modo efformatam principes inter alia pretiosiora hanc potissimum ob causam adseruare obseruauit. Quamobrem omnino colligo id vere quoque vnicornu conuenire posse, cum non sit reuera sudor, sed sudoris tantum sibi nomen acquisierit. Eodem prorsus modo a ratione non est alienum, bullas praesente veneno excitare. Quamuis enim videam facere omnia vsta siue ea sint cornua siue ossa, siue calx, lapides, alia, negatur tamen conclusio, ergo & vnicornu non id facit simpliciter: Imo vero non solum id est verissimum, sed a multis etiam classicis scriptoribus signum habetur euidentissimum praecipuumq; veri ac genuini vnicornu, quandoquidem videre est apud quosdam mercatores Parisientes praeter integrum illud, quo de diximus, quaedam fragmenta, quae etsi non sint vsta, tamen vino imposita bullas emittunt: Dicemus igitur vnicornu cum ossibus vstis commune esse, & quod in humore bullauit, sed ab illis in hoc differre, quod illa nisi vsta, hoc id faciat simpliciter & minime vstum: quare etiam cognoscimus manifestam ei inesse vim exiccandi, qua putredini egregie resistat, efficaciamq; habere aduersus lumbricos, venena, exanthemata, instar boli Armeni, aliorumq; alexiteriorum quibus ob similem desiccandi facultatem vtimur. Sed siue modo sudet, siue non, id tamen, vt & alia quae vulgo de eo dicuntur, credere non erit inutile, veritatiq; nullum afferre praedudicium, & in primis interest rebus publicis, vt nemo mentis compos ea deinceps impugnaverit, sed tolerauerit potius, & in gratiam principum admiserit, quos aequum est, vt in hac vtili sententia subiectis placeant, imo vero tenemur eandem divulgare, vulgoque persuadere, vt eo modo multis metum incutiamus, proditos iri, si praesente vnicornu venenare aliquem aggredierentur. Hec itaque omnia Baccius. (Ferdinandus Ponzettus falsum esse scribit, quod superueniente veneno sudet. Sudat fortassis inquit Gesnerus) aliquando, vt pote solidum, durum & laeue corpus, vt saxa etiam & vitra externa circa ea concreto: sed hoc nihil ad venenum.) Cum igitur tantopere inter se inuicem certent viri docti, & adhuc sub iudice lis sit, ego quae de eo passim tradunt theologi, moralia mysticaque, nequaquam recitabo.

An illato veneno sudat aut humore bullas. DE ZEBRA INDICA. C A P. VIII. Q Vi de Congi dicta regione scribunt, inter alia quadrupeda, vnum habere testantur, quod Zebra vocetur mulo per omnia simile, nisi quod partu foecundum sit: simbricis autem lineatisq; pilis miro aspectu vident. Etenim a dorso spina ad venterem vsque pictas habere lineas, triplici colore, nigras nempe, candidas ac fualas, iusta proportione dispositis simbricis aceres fere digitos latis, figura quae in libro Romae impresso patet. Beluae huiusmodi annuae, vt aiunt, multiplices passim sunt, syluestres cunctae, ac pernicio cursu inclinatae, volocitate Zebrarum in prouerbum Luftanorum accepta. Cicurata Zebra in equi locum succedere posset, in bello, vehendo, & trahendo, vt naturae inde sollicitudo circa necessaria considerari possit. At cum terra haec equis careat, ipsique incolae cicurandae Zebrarum artem ignorent, bouumque adiumentis vtique nequeant, licet magna iis in locis sint, homines beluarum vicem implent, qui per vicorum angulos dispositi, fellas varie subeunt, aut lecticas gestant, more qui in Romano libro imaginibus ostenditur. Idcirco quibus celeritas itineris necessaria est, subinde mancipia commutant, & velut veredis adiuti, quam citissime iter conficiunt. Fuerit fortassis mula foecunda Aristotelis, de qua suo loco.

Sudat vnde de fiat. *Vnicornu vt sudare dicatur.* *Cerastis cornu vni* *Lingua serpentina.* *An in humore bullas.* *Utrumque.*

Zebra descriptio. *Vsu.* *Homines sumtorum vice ubi.*